

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาเอกศิลปะไทย หลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่างผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย โดยแบ่งสาระสำคัญของข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

การเรียนการสอนศิลปะไทย

การเรียนการสอนวิชาเอกศิลปะไทย ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
การจัดการเรียนการสอน

ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนศิลปะไทย

ความหมายของศิลปะไทยและวิชาศิลปะไทย

ความหมายของศิลปะไทย

ศิลปะไทยหรือศิลปประจำชาติหรือที่เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า ศิลปะประเพณี (Tradition Art) คือการสร้างสรรคศิลปะที่สืบทอดกันมาในกลุ่มชน หรือชาติหนึ่งๆจนกลายเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์แห่งชาติ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม ศาสนา เทคโนโลยี และทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนปัจจัยอื่นๆที่เป็นแรงบันดาลใจแก่ศิลปินในการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้นๆ โดยทั่วไปศิลปะประจำชาติของชาติใดก็ตามจะเป็นผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะในทางรูปแบบ เนื้อหา อุดมคติ และวิธีการอย่างเห็นได้ชัดลักษณะดังกล่าวนี้เกิดจากสภาพแวดล้อม ศิลปะประจำชาติเป็นสิ่งแสดงรสนิยมคททอดทางความงามและวิทยาการแขนงต่างๆที่คนในชาตินั้นคิดค้นขึ้นได้โดยอาศัยการสั่งสมด้วยกาลเวลาอันยาวนาน เพราะการที่รูปแบบและวิธีการทางศิลปะจะเป็นที่ชื่นชมและยอมรับกันในกลุ่มชนจนกลายเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์แห่งชาติไปได้นั้น ย่อมจะต้องอาศัยการถนอม รองเลือกเอาสิ่งที่ดีที่สุด เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้คนในชาตินั้นมากที่สุด ฉะนั้น การเข้าใจศิลปะประจำชาติของชาติใดก็ตาม จะเป็นทางให้เข้าใจวิถีชีวิตด้านอื่นๆของชาติเจ้าของศิลปะนั้นด้วย สำหรับศิลปประจำชาติของไทยเรา ที่เรียกกันว่าศิลปะไทย (Thai Art) คือผลงานการสร้างสรรคศิลปะที่สืบทอดกันมาในสหวัฒนธรรมไทยจนกลายเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติไทย เช่นเดียวกับภาษา วรรณคดี และขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย ศิลปะไทย

จึงเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษไทยได้เลือกเฟ้นเอารูปแบบ เนื้อหา อุดมคติ วัสดุ และวิธีการที่เหมาะสมกับรสนิยม และสภาพแวดล้อมทั้งปวงของคนไทย (อภัย นาคคง, 2539)

ศิลปประจำชาติ หรือศิลปะที่สืบทอดกันมาแต่สมัยโบราณ เช่น ลายไทย ภาพไทยเป็นต้น ศิลปะประจำชาติยังแตกต่างออกเป็นสาขาต่างๆอีกมากมายรวมไปถึงศิลปะท้องถิ่นซึ่งเป็นวิวัฒนาการของศิลปะท้องถิ่นก็ไม่อยู่ในอิทธิพลของศิลปะประจำชาติเลย ถ้าตั้งคมนั้นๆอยู่โดดเดี่ยวและไม่เกี่ยวข้องกับโลกภายนอกมากนัก ศิลปะที่ยึดถือเป็นขนบธรรมเนียมสืบทอดกันมาคั่งเช่นศิลปะไทยนั้นแม้ในปัจจุบันนี้ศิลปะไทยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ยังเป็นขบวนการที่ยังยึดถือศิลปะประจำชาติอยู่ก็เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย และเป็นศิลปประยุกต์ในการเผยแพร่ให้ชาติต่างๆ ได้รู้จักลักษณะประจำชาติซึ่งได้เทคนิควิธีการใหม่ๆเข้ามาผสมผสานกับศิลปะไทย

ความรู้ในทฤษฎีศิลปะต่างๆของตะวันตกนั้นเขาจัดระบบวิชาการไว้อย่างมีระเบียบ ควรเรียนควรศึกษาและหาทางเข้าถึงให้ได้ทัดเทียมเขาแต่ขณะเดียวกันเราต้องไม่ลุ่มหลงเอาอย่างเขาเราต้องสำรวจตนเองต้องรู้ว่าอะไรคือคุณค่าที่แท้จริงเราจึงจะเป็นคุณค่าของงานศิลปะแต่ละรูปแบบเราจะไม่ดูถูกตนเอง ไม่ดูถูกใครๆด้วยเบื้องหลังของงานศิลปะย่อมขึ้นอยู่กับภูมิธรรมทางจิตใจ ถึงแวดล้อมและกมลสันดานที่ได้รับอบรมกล่อมเกลามาประการหนึ่งศิลปะไทยต้องมีครูให้คิดเขียนเอาเองยอมจะผิดสักส่วนด้วยเขามีกฎเกณฑ์ที่ยึดถือกันอยู่ การเรียนกับครูต้องได้รับการครอบครองอย่างถูกต้องจึงจะทำให้ช่างเกิดกำลังใจในการคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ในรูปแบบต่างๆของตนได้ กล่าวคือศิษย์จะต้องเดินตามหลังครูทุกฝีก้าว ฝึกปฏิบัติกันจนสามารถทำงานแทนครูได้ หลังจากนั้นก็จะเรียนจากของจริงโดยเป็นผู้ช่วยครูทำงานที่ครูรับมาทำ เช่น ทำลายรดน้ำ ทำลายกำมะลอ ออกแบบลายพาน หลังจากนั้นต้องหัดทำสมุกลงพื้นรัก ขัดรัก ผสมน้ำยาเขียนรูปและปิดทองรดน้ำจนครูยอมรับว่าชำนาญงานแล้วต่อจากนั้นก็หัดเขียนระบายสีหัดเขียนต้นไม้ ภูเขา บ้าน ประควัง ปราสาทมณฑลเจียร เขียนจนชำนาญ การระบายสีจะต้องดูครูเดินตามครูไม่แซะเขื่อนเป็นอัน การมวิธีในการฝึกฝนศิลปะไทยจะต้องมีครูคอยแนะนำและเคี่ยวเข็ญให้เขียนตามครูและเขียนจนจำเข้าสมอง เขียนให้สว่างามใช้ลักษณะลายเส้นแทนอารมณ์ต่างๆของตัวภาพ ดังนั้นงานศิลปะไทยจึงเป็นงานอันขลังและมีแรงครุมากด้วยเหตุนี้คนโบราณเมื่อเขียนภาพไทยแล้วจะต้องนำมาวางไว้บนที่สูงไม่ให้ใครข้ามบางคนถึงถึงขนาดไม่นำภาพยักษ์เข้าบ้านดังนั้นช่างสมัยโบราณจึงอาศัยอยู่ตามวัดวาอารามบวชเป็นพระบ้าง ฝึกฝนเขียนภาพกันตามวัดมีหน้าที่รับใช้พระอาจารย์จนกว่าอาจารย์จะปล่อยให้ปฏิบัติงานเองได้(น. ณ ปากน้ำ, 2540)

ในอดีตนั้นศาสนามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของไทยจัดเป็นศูนย์กลางในสังคมด้านต่างๆและที่สำคัญที่สุดเป็นที่รวมศิลปกรรมทางจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ช่างหรือศิลปินในอดีตสามารถสร้างสรรค์งานที่ประณีตบรรจงด้วยความทุ่มเทความรู้ความสามารถ อุทิศตนให้กับงานอย่างเต็มที่ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขามีหลักประกันฐานะทางเศรษฐกิจได้รับการอุปการะชুবเลี้ยงอย่างมั่นคงจากองค์พระมหากษัตริย์และผลงานด้านศิลปะเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการมาก(กรมศิลปากร, 2525) ศาสนศิลป์หรือศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนาทุกศาสนาเป็นศิลปะที่มีผลโดยตรงที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของ

มวลมนุษยมาช้านานและศิลปกรรมเหล่านั้นเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาและศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อศาสนา แต่การที่ศิลปกรรมจะมีผลสัมฤทธิ์ผลสมบูรณ์นั้นจะต้องมีองค์ประกอบอื่นอีกมากมายตั้งแต่ความชำนาญเชี่ยวชาญในศิลปะประเภทนั้นๆ ความเข้าใจในหลักและปรัชญาของศาสนา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีอยู่ในตัวช่างหรือศิลปินผู้สร้างศิลปะคุณสมบัติเช่นนี้ต่างไปจากความ เป็นช่างหรือศิลปินสมัยใหม่ที่ส่วนมากสร้างศิลปะเพื่อสนองความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลักแต่ ผู้สร้างศาสนศิลป์หรือพุทธศิลป์นั้นมุ่งไปที่ผลที่จะเกิดกับผู้เสพซึ่งเป็นศาสนิกชนเป็นสำคัญ (วิบูลย์ ฤกษ์วรรณ, 2542)

อภัย นาคคง (2533) ได้กล่าวถึงคำว่า “ศิลปะไทย” ว่าหมายถึง โบสถ์ วิหาร สถูปเจดีย์ ปราสาทราชวัง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และภาพพระพุทธรูปปฏิมาอันงดงามเรื่องราวในวัดวาอาราม ซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปในผืนแผ่นดินไทย “ศิลปะไทย” เหล่านี้เป็นศิลปะแบบที่มีลักษณะพิเศษ เช่นเดียวกับคนไทยที่มีภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างจากชนชาติอื่น ซึ่งหากเราหันมาพิจารณาตัวเราเองสักนิดหนึ่ง ก็คงจะเห็นลักษณะพิเศษของเราแล้ว ยิ่งหากได้พิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปก็ ยิ่งจะเห็นลักษณะ “ไม่เหมือนใคร” ยิ่งขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะศิลปกรรมและวัฒนธรรมทางรูปธรรม เป็นเครื่องแสดงความเป็นไทยได้เด่นชัดกว่าสิ่งอื่นใด

สุภัทรดิศ ดิศกุล (2534) ได้กล่าวว่าศิลปะสมัยประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวกับศิลปะทางศาสนาทั้งสิ้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 สมัยอย่างกว้างๆ คือ สมัยก่อนที่ชนชาติไทย เข้าปกครองและสมัยที่ชนชาติไทยเข้าปกครองประเทศแล้ว สมัยแรกแบ่งออกได้อีกเป็น 5 สมัยคือ วัตถุ รุ่งเก่าในประเทศไทย ศิลปะทวารวดี เทวรูปรุ่งเก่า ศิลปะศรีวิชัย และศิลปะลพบุรี สมัยหลังก็แบ่งออก ได้เป็น 5 สมัย คือ สมัยเชียงแสน สุโขทัย อุทอง อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ด้วยเหตุที่ศิลปะไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพราะเป็นสิ่งแสดงออกซึ่งลักษณะทางความคิด และความรอบรู้ในศิลปะวิทยาการ แขนงต่างๆ โดยเฉพาะศิลปะประจำชาติไทย เป็นสิ่งแสดงความผูกพันของคนไทยที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แสดงพลังทางการสร้างสรรค์และศรัทธาที่จะธำรงรักษาความดีงามไว้ใน สังคมตามระบบที่กำหนดขึ้นไว้ในวิถีชีวิตของคนไทย ศิลปะไทยจึงเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์และเกียรติ ภูมิแห่งชาติ ความนิยมในเอกลักษณ์แห่งชาติย่อมทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ และก่อให้เกิดความมั่นคงของชาติในที่สุดเป็นที่ยอมรับกันว่า ความดีงามและเกียรติภูมิแห่งชาตินี้เอง เป็นสิ่งประกันมิให้ชาติสูญหาย ข้อความที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้คงทำให้เห็นความสำคัญของศิลปะ ไทยแจ่มชัดขึ้น

วิชาศิลปะไทยในทัศนะของอาจารย์ผู้สอน

รวรวิทย์ หิรัญมาศ (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยเป็นวิชาที่สอนเกี่ยวกับงานช่าง ศิลปกรรมไทยในสาขาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในงานช่างไทย มีทัศนคติที่ดี และเพื่อช่วยอนุรักษ์สืบทอดวิชาช่างไทยสืบๆ ไป

สุรัฐ บุญทรง (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยเป็นวิชาที่แสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติอย่างชัดเจน

โสภณ จงสมจิต (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยหมายถึงงานศิลปกรรมด้านศิลปประจำชาติ ได้แก่ จิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย หัตถศิลป์ สถาปัตยกรรมไทย ศิลปะพื้นบ้านไทย วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย มีรูปธรรมทางด้านทัศนศิลป์ไทย

บรรเจิด ศรีสุข (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทย คือความรู้ในงานที่มีลักษณะประจำชาติ มีเอกลักษณ์ โดยศึกษาที่ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในกระบวนการคิด การวิเคราะห์ สร้างงานให้เหมาะสมกับสังคม โดยไม่ละทิ้งสุนทรียะที่ดีของไทย

สมปอง อัครวงค์ (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยหมายถึง วิชาที่เป็นผลงานศิลปะที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ และวิธีการ ความเชื่อเหตุผลเป็นอย่างไรไทย

สุรชัย ชมชื่นจิตร (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยหมายถึง ศิลปะที่มีเอกลักษณ์ มีการคิด การแสดงออก กวรมวิธีและคุณค่าที่ปรากฏแบบไทย ซึ่งอาจมีหลักการและทฤษฎีต่างๆ ซึ่งปัจจุบันหลงลืมไปบ้าง ต้องค้นคว้าขึ้นมาปฏิบัติสืบต่อกันไป

ปราโมทย์ บุญเต็ม (2546) กล่าวว่า วิชาศิลปะไทยหมายถึง ผลงานทัศนศิลป์หรือประณีตศิลป์ ที่สร้างขึ้นตามความเชื่อ ที่แสดงรูปแบบและความงาม ที่สืบทอดกันมาในสายวัฒนธรรมไทย

วิชาศิลปะไทยสรุปได้ดังนี้ คือ เป็นวิชาที่ศึกษาแนวคิด คตินิยม รูปแบบ วิวัฒนาการ คุณค่าและความเป็นไทย ในสาขาจิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย สถาปัตยกรรมไทย และหัตถศิลป์ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม ค้นคว้าทดลอง และปฏิบัติงานด้วยเทคนิคต่างๆ

ประวัติความเป็นมาของระบบการศึกษาไม่ว่าในประเทศหรือต่างประเทศ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่ามีเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนการสอน มีการศึกษาสังเกตการ ประเมิน หรือวิเคราะห์สภาพของการเรียนการสอนและหลักสูตร ซึ่งในที่สุดกระบวนการเหล่านี้มักนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทิศทางและรูปแบบของการศึกษา สะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงสืบเนื่องมาจากอิทธิพลหลายด้าน เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ในอดีตยังไม่มีระบบการเรียนที่แน่นอน ไม่มีการจัดลำดับเนื้อหา ไม่มีกำหนดเวลาของการเรียน มีลักษณะการเรียนแบบช่างฝึกหัด ผู้สอนจะถ่ายทอดวิชาที่ตนถนัดและวิธีสอนที่แตกต่างไปตามแบบเฉพาะตนของครู โดยมีได้คำนึงถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้หลักหรือทฤษฎีการเรียนรู้ใดๆจนกระทั่ง พ.ศ.2503 จึงมีการเรียนการสอนที่เรียนว่าศิลปศึกษา ความเจริญด้านศิลปศึกษานี้เริ่มจากยุโรปและอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้จากความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ก้าวหน้า และมีการค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (มลิฉัตร เอื้ออานนท์, 2542)

การศึกษาศิลปะของต่างประเทศ มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยหลายประการ เช่น ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในอดีตสหรัฐอเมริกา ก่อนหน้า พ.ศ.2393 การเรียนศิลปะใน

โรงเรียนนั้นใช้เป็นวิชาช่วยเสริมวิชาอื่น ซึ่งคล้ายคลึงกับกระบวนการเรียนการสอนในไทย ส่วนการเรียนการฝึกศิลปะเพื่อผลิตศิลปะนั้น ฝึกและสอนนักเรียนด้วยวิธีให้หัดวาดภาพ โครงร่างมนุษย์จากรูปเหลี่ยมเลขาคณิต และฝึกวาดภาพลอยตัวเครื่องใช้เครื่องประดับต่างๆ จนกระทั่ง พ.ศ. 2413 เปลี่ยนแนวโน้มไปสู่การเรียนศิลปะแนวอุตสาหกรรมศิลป์ มีการนำวิชาประเภทการเขียนแบบ การวาดเขียน และการออกแบบมาใช้ในการเรียนการสอนในเวลานั้นอยู่ในรูปของวิชาชีพ (Green, 1948 และ Logan, 1955 อ้างถึงใน มลฉัตร เอื้ออานนท์, 2542)

การศึกษาในสหรัฐอเมริกามีความคล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษ ซึ่งในอังกฤษมีการศึกษาศิลปะในรูปของวิชาชีพ เน้นด้านการเรียนการสอน การออกแบบและการเขียนแบบ ซึ่งมีบทบาททั้งกับวงการศิลปะและวงการการศึกษาศิลปะ รัสकिनแนะนำว่าการศึกษาศิลปะให้ความสำคัญในด้านการให้ประสบการณ์สุนทรีย์แก่ผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาควรได้เรียนวิชา ดนตรี ทักษะศิลป์ และวรรณกรรม วิชาเหล่านี้ควรอยู่ในหลักสูตรของการศึกษาระดับนี้ด้วย และยังมีทฤษฎีการศึกษา ที่แพร่จากอเมริกาสู่อังกฤษ ซึ่งทฤษฎีการเรียนการสอนของคิวอี้ ได้เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่ซูลิง ไม่นานนัก (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2527) ทฤษฎีการศึกษาของคิวอี้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่า ระบบพิพัฒนาการ แนวทางทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญกับความเข้าใจในตัวเด็กหรือผู้เรียน ด้านพัฒนาการของการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ศิลปะจากการฝึกฝีมือแบบระบบเก่ามาสู่ระบบการเรียนรู้แบบใหม่ ปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการยังมีอิทธิพลไปถึงประเทศออสเตรเลีย นักวิชาการด้านศิลปศึกษาได้เสนอแนวการสอนแบบใหม่ในออสเตรเลีย โดยถ่วงน้ำหนักการฝึกฝีมือแบบเก่ามาสู่การให้อิสระแก่เด็กที่แสดงออก จากประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับ เป็นปรัชญาการศึกษาระบบ “เด็กเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งความรู้ด้านจิตวิทยาของโลเวนเฟลด์ช่วยสนับสนุนปรัชญาการศึกษาระบบนี้ ในเรื่องของข้อมูลด้านพัฒนาการทางศิลปะของเด็กแต่ละวัย ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เป็นรากฐานแก่วงการศึกษามาช้านานจนถึงปัจจุบัน มีนักวิชาการด้านศิลปศึกษาในขบวนการ “ยึดหลักเกณฑ์”(Discipline centered movement) ซึ่งคัดค้านทฤษฎีและหลักการของกลุ่ม “พิพัฒนาการ”(Progressivism) หรือ “เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียน” (Child-centered movement) ซึ่งยึดหลักให้อิสระแก่เด็กในการทำงานศิลปะ โดยปราศจากการรบกวนหรืออิทธิพลของครูหรือผู้ใหญ่ นักการศึกษาขบวนการ “ยึดหลักเกณฑ์” ให้ความสำคัญว่าพัฒนาการด้านการแสดงออกและความรู้ทางศิลปะของเด็กนั้นจะต้องได้รับการเสนอแนะจากครูหรือผู้ใหญ่ ในปี 1984 ขบวนการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษานี้มีชื่อเป็นทางการว่า ขบวนการปฏิรูปหลักสูตรแบบ “มีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน”(Discipline-Based Art Education)หรือเรียนย่อๆว่า DBAE (มลฉัตร เอื้ออานนท์, 2542) โดยจำแนกตัววิชาการหรือเนื้อหาวิชาของศิลปศึกษาออกเป็นสาระความรู้ 4 แกน คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) สุนทรียภาพ (Aesthetics) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) และ ศิลปะปฏิบัติ (Art Production) ขณะที่หลักสูตรศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน DBAE กำลังได้รับความนิยมและมีการส่งเสริมแพร่หลายอย่างมาก มีนักการศึกษาอีกจำนวนหนึ่งได้รวมตัวระดมความคิดเพื่อหาวิธีการ

ใหม่เพื่อมาแทนที่การใช้หลักสูตรศิลปศึกษาแบบ DBAE หลักสูตรแนวใหม่นั้นคือ หลักสูตรศิลปศึกษาแบบที่มีชุมชนเป็นพื้นฐาน CBAE (Community-Based Art Education) เป็นหลักสูตรที่หวนกลับไปสู่แนวทางเดิมในอดีตที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่อาศัยหลักการเดิมเป็นพื้นฐาน นำไปสู่พัฒนาการที่มุ่งเน้นความต้องการและความจำเป็นของชุมชนหรือตัวผู้เรียนเป็นสำคัญอีกครั้ง จากการศึกษาพัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนี้ สรุปได้ว่าหลักสูตรศิลปศึกษาแบบ DBAE ยังเป็นที่ยอมรับและได้รับการส่งเสริมให้ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ส่วนหลักสูตรศิลปศึกษา CBAE นั้นยังเป็นแนวใหม่และยังไม่สามารถพิสูจน์ตนเองให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ส่วนในประเทศไทยหน่วยงานการศึกษาของชาติทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ กำลังรณรงค์เรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สำหรับวงการศิลปศึกษาในบ้านเรานั้นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นไม่ใช่แนวคิดใหม่เลย เป็นสิ่งที่ผู้สอนยึดปฏิบัติเสมอมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สอนโดยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำโครงการเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สันติ คุณประเสริฐ, 2544) ดังนั้นจะเห็นว่าการพัฒนาทางด้านศิลปศึกษาในหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านยังคงดำเนินต่อไปเพื่อสนองตอบความต้องการของกระแสสังคมในแต่ละประเทศอย่างไม่หยุดยั้ง

การศึกษาศิลปะของไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มิได้เป็นระบบการเรียนการสอนที่จัดบันทึกไว้แน่นอน แต่เป็นการเรียนและการถ่ายทอดสืบต่อกันมา เป็นการฝึกฝนในสกุลช่างต่างๆเป็นหลัก วิชาศิลปะนั้นในโบราณเรียกว่า วิชาช่าง เป็นวิชาที่ไม่นิยมเผยแพร่หรือสอนกันให้แพร่หลาย เพราะวิชาช่างเป็นวิชาชีพเฉพาะตนของช่างแต่ละคน จึงต้องสงวนไว้เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ไม่ให้มีผู้แข่งขันมากเพราะจะทำให้กระทบกระเทือน การทำมาหาเลี้ยงชีพของช่าง การที่มีการสอนศิลปะในโรงเรียนในสมัยหลังๆของกรุงรัตนโกสินทร์นับเป็นก้าวใหม่ของการศึกษาศิลปะหรือการเรียนการสอนวิชาช่างของไทย(พิสิฐ เจริญวงศ์, 2536) และกว่าจะตั้งโรงเรียนช่างขึ้นได้ก็ต้องใช้เวลายาวนานไม่น้อย การที่ช่างยอมถ่ายทอดวิชาของตนและการชักจูงนักเรียนเข้ามาเรียนต้องใช้วิธีการต่างๆการศึกษาศิลปะสมัยแรกของกรุงรัตนโกสินทร์เริ่มจากสมัยรัชกาลที่1 พ.ศ.2325 ถึงสมัยรัชกาลที่4 พ.ศ. 2411 ยังมีได้จัดระบบการศึกษาในโรงเรียนขึ้นอย่างจริงจัง ยังคงศึกษาเล่าเรียนกันตามวัดวาอารามและตามสำนักผู้รู้อย่างอิสระ ซึ่งเป็นการศึกษาตามแบบโบราณ ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่5 รัฐได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างมีระบบ การเรียนการสอนในโรงเรียนจึงเกิดขึ้นและพัฒนาก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน(น. ณ ปากน้ำ, 2525)

การศึกษาศิลปะหรือการช่างในสมัยโบราณอาศัยการฝึกฝนเป็นหลัก ฝึกฝนไปจนกว่าจะเกิดความชำนาญสามารถทำเองได้ การศึกษาวิชาช่างหรือการศึกษาศิลปะในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ได้ใช้เวลาอันยาวนานด้วยการเริ่มต้นจากวัดและสกุลช่างหรือสำนักช่างแล้วพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ ระยะเวลาแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ การศึกษาศิลปะยังอยู่ในลักษณะการเรียนการสอนแบบช่างโบราณ ซึ่ง

มักสอนกันแบบพ่อสอนลูก ครูสอนศิษย์ สอนด้วยปากประกอบกับการฝึกฝนเป็นลูกมือ อาจจะสอนกันในวัดโดยพระภิกษุที่เป็นช่างหรือสอนกันในสกุลช่างซึ่งจะเป็นช่างหลวงหรือช่างข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงเริ่มมีการสอนวิชาช่างในโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2545) เมื่อมีการตั้งโรงเรียนช่างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2545) นั้นเป็นระยะเริ่มต้นของการเรียนการสอนวิชาช่างหรือวิชาศิลปะในโรงเรียน การสอนจึงมุ่งไปลักษณะการบำรุงฝีมือช่าง เพื่อให้วิชาช่างโบราณคงอยู่มากกว่าการสอนให้รู้จักสร้างสรรค์ เช่น การสอนในโรงเรียนเพาะช่างสมัยแรกๆ จะสอนเพื่อผลิตช่างฝีมือออกไปรับจ้างทำงานช่างต่างๆ และสอนเพื่อผลิตครูช่างออกไปสอนวิชาช่างตามโรงเรียน (พิสิฐ เจริญวงศ์, 2536) ต่อมา มีการตั้งโรงเรียนศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นระยะที่แนวโน้มการศึกษาศิลปะได้เปลี่ยนจากการการมุ่งเน้นการอนุรักษ์วิชาช่างโบราณ มาเป็นการให้ความสำคัญในการสร้างศิลปะขึ้นได้ด้วยตนเองไปพร้อมกับความรู้เรื่องศิลปะไทยโบราณ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาแนวทางของศิลปะไทยโบราณขึ้นมาเป็นร่วมสมัยทัดเทียมกับอารยประเทศ แนวทางนี้ได้เริ่มดำเนินมาตั้งแต่สมัยที่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เริ่มก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมเรื่อยมา ต่อมาในช่วงเวลาของการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นว่าการศึกษาศิลปะมีแนวโน้มที่ก้าวหน้าขึ้นมาทัดเทียมกับวิชาการด้านอื่นๆ สถาบันศิลปะต่างๆสามารถผลิตผู้มีวิชาความรู้ทางศิลปะออกไปสร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้อย่างกว้างขวาง (อภัย นาคคง, 2533) จะเห็นว่าความก้าวหน้าของการศึกษาศิลปะที่สืบทอดกันมาโดยตลอด ทำให้คนไทยไม่ขาดช่างและศิลปินผู้ที่จะสร้างสรรค์จรรโลงศิลปกรรมต่างๆของชาติให้คงอยู่สืบไป

การเรียนการสอนศิลปะไทยแนวประเพณี มนุษย์เป็นผู้สร้างศิลปกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตนและของชุมชนที่ตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น ศิลปินอาจมีหรือไม่มีประสงค์ในการสร้างงานของเขาเพื่อเล่าเรื่องของสังคมโดยตรง ศิลปะไทยแบบประเพณีมีจุดประสงค์เพื่อเล่าเรื่องปรัมปรา เช่น นิทานชาดก หรือพุทธประวัติ ย่อมสะท้อนความเชื่อทางสังคมมากกว่าเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมโดยตรง (สันติ เล็กสุขุม, 2533) ศิลปะไทยแนวประเพณี คือ ศิลปะไทยเนื่องในพุทธศาสนา มีแบบแผนเฉพาะที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณีอันยาวนาน ลักษณะการแสดงออกแบบกึ่งอุดมคติ - กึ่งสมจริง เพราะสื่อเรื่องเล่าที่นิยมในแนวเดียว คือทางด้านพุทธศาสนา จึงสะท้อนโลกทัศน์ วิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตได้อย่างตรงชัด เป็นการเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด จึงนิยมสร้างบุญกุศล เพราะมีความเชื่อว่าเป็นการสะสมไว้สำหรับจะได้อาศัยในชาติหน้า แนวความคิดทำนองนี้พิจารณาได้จากความนิยมนำเรื่องพุทธศาสนามาเขียนกัน ได้แก่ เรื่องประวัติพระอดีตพุทธเจ้า นิทานชาดก พุทธประวัติ และ ไครภูมิ (สันติ เล็กสุขุม, 2533)

ศิลปะแนวประเพณีส่วนใหญ่มาจากวรรณคดี และอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี วรรณคดีส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวในพุทธศาสนา มีต้นเค้ามาจากพระไตรปิฎก ได้แก่ เรื่องพุทธประวัติจากพระสูตรต้นปิฎก หรือเรื่องพระปฐมสมโพธิกถา เรื่องทศชาติชาดก ส่วนเรื่องอันเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่มีผู้แต่งขึ้นภายหลัง ได้แก่ พระมาลัย นิทานในปัญญาสาชดก ปริศนารธรรม และยังมี

เรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนาฮินดู ได้แก่เรื่องรามเกียรติ์ นารายณ์สืบบาง ฯลฯ ส่วนวรรณคดีเรื่องอื่นๆ ได้แก่ สามก๊ก อิเหนา ฯลฯ เรื่องราวในประวัติศาสตร์ พระราชนิพนธ์ และพิธี ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจาก พงศาวดาร ภูมิณฑลเทศาภิบาล ทวาทศมาสนิราศเดือน ฯลฯ และยังมีนิทานท้องถิ่น เช่น ศรีรัตนชัย เป็นต้น (ประทีป ชุมพล, 2539)

โลกทัศน์ของสังคมไทยในอดีตได้สะท้อนในจิตรกรรมไทยแนวประเพณีในด้านความนิยมเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา ทำให้ทราบแนวความเชื่อและวิถีชีวิตสังคมในอดีต ที่แฝงอยู่ในภาพเล่าเรื่องได้ไม่มากนักน้อย ทางด้านรูปแบบจิตรกรรมไทยที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ แนวกึ่งอุดมคติกึ่งสมจริง ความกลมกลืนกันเช่นนี้ได้ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงเรื่อยมาเป็นเวลาหลายร้อยปี ระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมายืนยันความหมายและความสำคัญของศิลปะไทยแนวประเพณี และหมายถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาที่นับถือในดินแดนไทย ศิลปะไทยแนวประเพณี ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ประวัติดุคการณสำคัญ วรรณกรรม และการประดิษฐ์ลวดลายต่างๆ เรื่องที่นิยมใช้ในจิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทยและงานประณีตศิลป์ ได้แก่ พระพุทธประวัติ ชาดก 550 ชาดก ทศชาติชาดก พระเวสสันดรชาดก ไตรภูมิ ปรีศนาธรรม การสังคายนาพระไตรปิฎก กิจและวินัยของพระสงฆ์ ชาดกต่างๆ เช่น สมุทร โขม สัจจทอง สุธนม โนรา จุลประทุม ฯลฯ พระมาลัย พระจุฬามณีเจดีย์ นรกภูมิ เรื่องเกี่ยวกับเทพต่างๆ เช่น เรื่องมมมานพ (ประวัติพระอินทร์) ฯลฯ พระอดีตพุทธเจ้า 27 พระองค์ หรือ 24 พระองค์ พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ พระพุทธรูปสำคัญต่างๆ (พระแก้วมรกต , พระพุทธรูปสีหิงค์ , พระพุทธรูปชินราช , พระอินทร์แปลง ฯลฯ พระปัจเจกโพธิ์ ประวัติพระสาวก สาวิกา อุบาสิกา อุบาสิกา ผู้เป็นเอตตทัคคะในสมัยพุทธกาล เจดีย์สถานสำคัญต่างๆ การเดินทางนรมัสการพระพุทธบาท การเดินทางไปสืบพุทธศาสนาของพระพุทธโฆษาจารย์ วรรณกรรมต่างๆ เช่น รามเกียรติ์ อิเหนา หลวิชัยควาวิ ฯลฯ เรื่องและลวดลายจีน เช่น สามก๊ก ไชอิ้ว ฮกถกซิว จีนซีฮองเต้ นิทานพื้นบ้านอื่นๆ พระราชพิธี 12 เดือน พระราชพงศาวดาร ประวัติดุคการณบ้านเมือง ตราและเครื่องหมายประจำพระองค์ ตราประจำส่วนราชการ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตำราแพทย์แผนโบราณ ตำราดาราศาสตร์ ชีวิตและกิจของฆราวาส สุภามิต เทพชุมนุม การเขียนลวดลายไทยแบบต่างๆ ทวารบาลแบบต่างๆ เชี่ยวกาง เทพในศาสนาฮินดู เทพ มนุษย์ และ ยักษ์ ฯลฯ (วรรณิกา ณ สงขลา , 2533)

ดังนั้นจะเห็นว่ามีเรื่องราวทางโบราณคดีในการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างมากมาย การสร้างสรรค์ศิลปะไทย เกิดจากอัจฉริยภาพและความศรัทธาอย่างสูงสุดของศิลปินในสมัยโบราณ ซึ่งในปัจจุบันแม้ความรู้ทางเทคโนโลยีจะพัฒนาเจริญขึ้นมาก เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเรียนรู้ศิลปะไทยในยุคปัจจุบันต้องศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมต่างๆตามแนวประเพณี จะต้องค้นหาจากเอกสารต่างๆ พงศาวดาร คำนาน จดหมายเหตุ อักษรจารึก ฯลฯ เพื่อจะทราบถึงเรื่องราวต่างๆ ได้ แต่ความรู้บางอย่าง เช่น การแต่งกายในสมัยโบราณ หรือลักษณะบ้านเมือง ประตุมือง ในสมัยโบราณต้องอาศัยจากงานเขียนจิตรกรรมไทย เทียบกับเอกสารข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์ อักษรจึงจะสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ของศิลปะไทยตามแนวประเพณีได้ (วรรณิกา ณ สงขลา , 2533)

การเรียนการสอนวิชาเอกศิลปะไทย คณะศิลปประจำชาติของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต เพาะช่าง

คณะศิลปประจำชาติ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่างได้รับการ
อนุมัติหลักสูตร พ.ศ.2516 แต่เปิดรับนักศึกษาได้ในปี 2517 โรงเรียนเพาะช่างสังกัดอยู่กรมอาชีวศึกษา
มีคณะวิชาเกิดขึ้นพร้อมกัน 4 คณะ คือ คณะวิชาศิลปประจำชาติ คณะวิชาจิตรศิลป์ คณะวิชา
ออกแบบ และคณะวิชาหัตถกรรม

คณะวิชาศิลปประจำชาติจัดตั้งขึ้นในสมัยอาจารย์เฉลิม นาศิริรักษ์ เป็นผู้อำนวยการ และ
อาจารย์จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ เป็นหัวหน้าคณะ ซึ่งกลับมาทำงานภายหลังจากลาไปศึกษาต่อ เพื่อ
วัตถุประสงค์ให้การเรียนการสอนวิชาศิลปประจำชาติ มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งการเรียนภาคทฤษฎี
และภาคปฏิบัติให้มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถ นำความรู้ไปปฏิบัติเป็นวิชาชีพได้จริงไม่ใช่
เขียนลวดลายไทยได้อย่างเดียว ไม่สามารถทำงานจิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทยได้ หลักสูตรคณะ
วิชาศิลปประจำชาติจึงประกอบด้วยแผนกจิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย และหัตถศิลป์ ซึ่ง
สอดคล้องกับพระราชดำริของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานนามโรงเรียนเพาะช่าง ตาม
ประวัติก่อตั้งโรงเรียนเพาะช่างเผยแพร่อยู่ทั่วไป (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2545)

ศิลปประจำชาติในอดีต

พ.ศ. 2517 – 2541 “ศิลปประจำชาติยุคแห่งการก่อตั้งและต่อสู้” (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล,
2545) คณะวิชาศิลปประจำชาติ มีช่วงเวลาของการก่อตั้ง หรือตั้งตัวอยู่หลายปีมีการพัฒนา
หลักสูตรทุก 3 – 5 ปีเพื่อคุณภาพสูงสุดทางการศึกษา มีการปรับกลุ่มวิชาต่างๆดังนี้ (สถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล, 2545)

1. ปรับวิชาการศึกษาทั่วไป 24 หน่วยกิต 12 วิชา เป็น 20 หน่วยกิต 7 วิชา
2. ปรับวิชาสัมพันธ์วิชาชีพ (วิชาแกน) 16 หน่วยกิต 8 วิชา เป็น 12 หน่วยกิต 6 วิชา
3. ปรับวิชาชีพเลือก 24 หน่วยกิต 5 วิชา เป็น 9 หน่วยกิต 3 วิชา
4. ปรับวิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต 1 วิชา เป็น 4 หน่วยกิต 2 วิชา ฯลฯ

บุคลากรคณะวิชาศิลปประจำชาติ แรกเริ่มมีเพียง 3 คน อาจารย์จุลทัศน์ พยาฆรานนท์
ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะฯ และหัวหน้าแผนกจิตรกรรมไทย อาจารย์จรัส เกตุคารา หัวหน้าแผนก
ประติมากรรมไทย และอาจารย์พิศวง ไพฑูรย์ หัวหน้าแผนกหัตถศิลป์ เป็นธรรมดาขององค์กรใหม่
หลักสูตรใหม่ วิชาสอนใหม่ ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ยิ่งชื่อคณะวิชาศิลปประจำชาติ ยิ่งหาบุคลากร
ยากมากขึ้น จึงเป็นระยะของการต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้สังคมรู้จักและยอมรับในศักยภาพของ
การเรียนการสอน และศักยภาพของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่ต้องรอ
การพิสูจน์อย่างมากในขณะนั้น

การต่อสู้เพื่อให้สถาบันศิลปะแห่งแรกของประเทศเปิดสอนปริญญาตรีได้จะเป็นเรื่องยากยิ่งกว่าการต่อสู้ด้านอื่นๆ เสียอีก ทั้งๆ ที่โรงเรียนเพาะช่างเป็นหนึ่งในหกหรือแปดสถาบันแนวหน้าที่รวมตัวกันเป็นสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ต่อมาเป็นราชมณฑลในภายหลัง การต่อสู้เพื่อปริญญาของคณะวิชาศิลปะประจำชาติจึงเป็นการต่อสู้จริงๆ ต้องออกแรงกันพอควร เกิดขึ้นสมัยอาจารย์อภัย นาคคง เป็นหัวหน้าคณะก่อนที่ท่านจะเกษียณอายุราชการในปีต่อมา

ศิลปประจำชาติในปัจจุบัน

พ.ศ. 2542 – 2546 “ศิลปประจำชาติยุคของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสู่การแข่งขัน (สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล, 2545) ศิลปประจำชาติมีการเปลี่ยนแปลงมิได้หยุด ตั้งแต่เปิดสอนปีแรกที่ได้พัฒนาหลักสูตรไปแล้วหลายครั้ง จะด้วยเหตุผลการบริหารหรือการพัฒนาทางเทคโนโลยี เป็นส่วนสำคัญได้ทั้ง 2 ส่วน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการพัฒนาความก้าวหน้าให้ผู้เรียน จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สามารถศึกษาต่อหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอกศิลปะไทย ได้วุฒิปริญญาตรี คณะศิลปประจำชาติ เมื่อ พ.ศ. 2542

การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนจากระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) เป็นปริญญาตรี นั้น เป็นเรื่องใหญ่ของครูอาจารย์ต้องปรับตัวมาก หลายคนยังไม่พร้อม คณะฯ ต้องเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศิลปากร และผู้มีประสบการณ์สอนระดับปริญญาตรี เพื่อให้เป็นแนวทาง เพราะการสอนที่จะให้บัณฑิตหรือผู้เรียนสามารถคิด ค้นคว้า วิเคราะห์ และปฏิบัติสิ่งที่ตนเองต้องการ จนถึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณค่าและคุณภาพได้ การพัฒนาสู่การแข่งขันของการศึกษาในปัจจุบันมีสูง มหาวิทยาลัยหลายแห่งต่างก็หันมาเปิดคณะศิลปกรรมศาสตร์ ขยายสาขาทางศิลปะอีกมากมาย มีสาขาศิลปะใหม่ๆ เปิดให้เลือกเรียนได้ สาขาศิลปะไทยก็เป็นสาขาหนึ่งที่มีความเคลื่อนไหว เปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น จากเดิมมีขึ้นครั้งแรกที่ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ จัดการศึกษาทั้งปริญญาตรีและปริญญาโท ภาควิชาประยุกต์ศิลป์ศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวิชาเอกศิลปะไทยให้เลือกเรียน ปัจจุบันเปิดถึงปริญญาโท ภาคนอกเวลาปกติ วิชาเอกศิลปะไทยและวิชาเอกช่างเขียน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม แม้ว่าคณะศิลปกรรม ศูนย์กลางสถาบันฯ จะเริ่มเปิดหลักสูตรศิลปะไทย 4 ปี แล้วยังไม่จบหลักสูตร ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มจัดการเรียนการสอนและจะเปิดหลักสูตรศิลปะไทยในปีการศึกษาหน้าอีกหนึ่งแห่ง

การพัฒนาเพื่อทันต่อการแข่งขันที่เป็นเรื่องที่ต้องนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา ทั้งหลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ และวิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละสาขาหรือสถาบันจะต้องสร้างจุดแข็งของหลักสูตรและแนวทางของตนเอง ให้สามารถแข่งขันกับสถาบันอื่นๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรี คณะศิลปประจำชาติ วิทยาเขตเพาะช่าง ได้พยายามตั้งสมและรักษาแนวทางการศึกษาแบบอย่างประเพณีไทยหรือแบบแนวอนุรักษ์โบราณมาแต่เดิม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะอย่างชัดเจน เป็นต้นแบบของสถาบันการศึกษาศิลปะประจำชาติ

ศิลปประจำชาติในอนาคต

พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป คณะศิลปประจำชาติมีโครงการในอนาคตอันใกล้แล้ว รอการดำเนินการให้แล้วเสร็จและบางโครงการยังเป็นแนวคิดที่จะต้องปฏิบัติการให้เกิดขึ้นทุกโครงการ เพื่อเป้าหมายและทิศทางการก้าวไปข้างหน้า เริ่มจากวิทยาเขตเพาะช่าง จะได้รับการปรับฐานะให้เข้าไปอยู่ในคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือระดับมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เพียงแต่จะรอให้พระราชบัญญัติของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผ่านสภานิติบัญญัติออกมาเท่านั้น (สุรัชย์ ชมชื่นจิตร, 2546)

วิชาเอกศิลปะไทย คณะศิลปประจำชาติ มีหน้าที่จัดการศึกษาสุนทรียรสในศิลปะไทย ให้เข้าใจวัสดุ วิธีการ รูปแบบ ความเป็นมา คตินิยมที่สืบทอดกันมา ฝึกฝนอบรมให้เกิดการสืบทอด และประยุกต์มรดกวัฒนธรรม ให้เป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ของชาติไทยได้ตลอดไป

วิชาเอกศิลปะไทย ประกอบด้วยวิชาหลักๆ 3 วิชาเอกในคณะศิลปประจำชาติ คือ

1. จิตรกรรมไทย เป็นวิชาที่ศึกษาและฝึกฝนให้สามารถวาดรูปและระบายสี ภาพและวาดลายโบราณตลอดมาจนปัจจุบัน
2. ประติมากรรมไทย เป็นวิชาที่ศึกษาและฝึกฝนการปั้น การแกะสลัก การหล่อ ทั้งภาพปูนและภาพลอยตัว ตามแนวประเพณี
3. หัตถศิลป์ เป็นวิชาที่ศึกษาและฝึกฝนการสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยและเครื่องประดับ การดำรงรักษาเอกลักษณ์ โดยอาศัยวัตถุดิบและรสนิยมที่สืบทอดกันมา (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเพาะช่าง , 2545)

โครงสร้างหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอก ศิลปะไทย

จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอก ศิลปะไทย พ.ศ.2541

1. เพื่อผลิตช่างศิลปะไทยที่มีความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ช่างศิลปะ ที่มีความชำนาญในวิชาศิลปะไทย โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาตามสาขาที่มีความชำนาญนั้น
2. เพื่อผลิตช่างศิลปะไทย ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ให้เข้าใจในการอนุรักษ์ศิลปะไทย มีทัศนคติที่ดี สามารถแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยได้ชัดเจน
3. เพื่อผลิตบุคลากรทางศิลปะไทยแบบประจำชาติและนักปฏิบัติงานศิลปะ ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะ ในการปฏิบัติงาน บริหารงานและการวางแผน ตลอดจนงานประสานงาน การติดตามและประเมินผล
4. เพื่อปลูกฝังช่างศิลปะไทยให้มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ขยัน อดทนในจรรยาของช่าง รับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม
5. เพื่อจัดการศึกษาด้านศิลปะไทย สนองนโยบายสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ได้อย่างเหมาะสม

หลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ประกอบด้วยสาขาวิชาเอก 5 สาขาดังนี้

1. วิชาเอกศิลปะไทย
2. วิชาเอกจิตรกรรม
3. วิชาเอกนิเทศศิลป์-ศิลปะการถ่ายภาพ
4. วิชาเอกหัตถกรรม
5. วิชาเอกเครื่องโลหะและรูปพรรณอัญมณี

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาศิลปประจำชาติ คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี)

คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทางด้านปริญญาวิทยาศาสตรสาขาศิลปกรรม มาตั้งแต่พ.ศ.2520 และได้เปิดหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอกศิลปะไทย พ.ศ.2541 คณะศิลปกรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรศิลปบัณฑิต วิชาเอกศิลปะไทย จะเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ความชำนาญและมีประสบการณ์ทางด้านศิลปะไทยมากขึ้น สามารถยึดถือเป็นอาชีพอิสระ ทำงานในสถาบันประกอบการและอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศชาติในแนวทางที่ถูกต้องต่อไป

ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาใช้ระบบทวิภาค โดยแบ่งเวลาการศึกษาในปีการศึกษาหนึ่งๆออกเป็นสองภาคการศึกษาปกติซึ่งเป็นภาคการศึกษาระดับคือ

ภาคการศึกษาที่ 1 ตั้งแต่วันจันทร์แรกของเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป รวม 18 สัปดาห์

ภาคการศึกษาที่ 2 ตั้งแต่วันจันทร์แรกของเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป รวม 18 สัปดาห์ และสถาบันฯอาจเปิดภาคการศึกษาดูร้อนซึ่งเป็นภาคการศึกษาที่ไม่บังคับใช้เวลาศึกษา 6-9 สัปดาห์โดยให้เพิ่มชั่วโมงการศึกษาในแต่ละรายวิชาให้เท่ากับการศึกษาปกติ

การคิดหน่วยกิต

รายวิชาบรรยาย (ภาคทฤษฎี) ที่เทียบเท่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคการศึกษาหรือประมาณ 16 ชั่วโมงในภาคการศึกษาที่ 1 คิดเป็นปริมาณการศึกษา 1 หน่วยกิต

รายวิชาปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) ที่ใช้เวลาปฏิบัติ 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคการศึกษาหรือระหว่าง 32-48 ชั่วโมงในภาคการศึกษาหนึ่ง คิดเป็นปริมาณการศึกษา 1 หน่วยกิต

รายวิชาการฝึกงานหรือฝึกภาคสนาม (การฝึกงานอาชีพ) ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 75 ชั่วโมงในภาคการศึกษาหนึ่ง คิดเป็นปริมาณการศึกษา 1 หน่วยกิต

ระยะเวลาการศึกษา

หลักสูตรปริญญาบัณฑิตต่อเนื่อง 2 ปี ต้องสำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 3 ภาคการศึกษาปกติ และใช้เวลาการศึกษาอย่างมากไม่เกิน 4 ปี

คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษา

หลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาศิลปประจำชาติหรือเทียบเท่า

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนในที่นี้หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอน นักเรียน การถ่ายทอดความรู้ ความคิด และแนวปฏิบัติจากครูผู้สอนสู่ผู้เรียน ด้วยวิธีการตามที่ครูได้เลือกสรรแล้ว (วิชาการ.กรม, 2540) ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีระบบแบบแผน (สวัสดิ์ อุทรานันท์, 2529) โดยประมวลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบจากแนวคิดที่สอดคล้องกันของนักการศึกษาหลายท่าน มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปในการเลือกประเด็นสำคัญที่จะทำการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ดังนี้คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน ด้านเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการเรียนการสอน ด้านการควบคุมคุณภาพการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน โดยประมวลองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนจากนักพัฒนาระบบการเรียนการสอนอันได้แก่ Gerlach and Ely (1980) Kemp (1985) สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) และ ทิศนา แจมมณี (2534) ซึ่งในวิชาเอกศิลปะไทยก็จะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับวิชาอื่นจะต่างกันทางขั้นตอนหรือระบบการเรียนการสอนอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับ อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน และวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษานั้นๆ

ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

เคมปี (Kemp, 1985) กล่าวถึงระบบการเรียนการสอนว่าเป็นการวางแผนของกระบวนการเรียนการสอนเพื่อที่จะตอบคำถามการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน 4 คำถามว่าการเรียนการสอนนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนลักษณะใด อะไรคือสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนอย่างไร เพื่อที่ผู้เรียนจะมีทักษะทางการเรียนที่ดีที่สุดและผู้สอนจะสามารถประเมินผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างไร

สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ให้ความหมายของระบบการเรียนการสอนว่าเป็น การจัดการองค์ประกอบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้

วารภรณ์ สุนาลัย (2535) กล่าวถึงความหมายของระบบการเรียนการสอนว่าเป็นส่วนประกอบขององค์ประกอบต่างๆ ของการเรียนการสอนที่จัดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ลำพอง บุญช่วย (2530) กล่าวถึงการสอนว่าเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ อาศัยศาสตร์ก็ตรงที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการสอนและเป็นผู้ที่มีศิลปะหรือมีกลวิธี มีเทคนิคในด้านต่างๆ อีกมากมาย

สุรพันธ์ พันศรีวงษ์ (2538) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนว่าหมายถึงการจัดดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งความรู้จากแหล่งข้อมูล ไปยังผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้ขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2533) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า คือ การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้ปะทะเพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม การสอนจึงเป็นภารกิจที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงจะสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวถึงความหมายของระบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบคือ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

ทิสนา แคมมณี (2545) กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า คือ สภาพหรือลักษณะการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามหลักการ ทฤษฎี ปรัชญา แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการที่ยึดไว้

จากความหมายที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดแผนหรือขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเป็นไปตามจุดประสงค์ของลักษณะรายวิชานั้นๆ

ระบบการเรียนการสอน คือ การจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเป็นระบบเพื่อความสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ การนำความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอน ย่อมทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เพราะทั้งนี้ผู้สอนมีความเข้าใจและความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ขององค์ประกอบการสอนโดยตลอด อันทำให้ผู้สอนดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างสะดวก ระบบการเรียนการสอนนั้นมีองค์ประกอบพื้นฐาน มีอย่างน้อย 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลนำเข้า (Input)
2. กระบวนการดำเนินงาน (Process)

3. ผลผลิต (Output)
4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

การจัดการเรียนการสอนเป็นระบบเป็นวิธีการที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (สจ๊วต อุทรานันท์ , 2529) ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน ไว้ดังต่อไปนี้

1. ระบบการเรียนการสอนของกลาสเซอร์(Glaser,1965อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545)ได้เสนอ รูปแบบของการการเรียนการสอนอย่างง่าย ๆ จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน

1.1. จุดประสงค์การสอน ในการสอนทุกครั้งต้องกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจน

1.2. การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ที่จะเรียนสิ่งใหม่หรือไม่ ถ้าผู้เรียนยังมีพื้นฐานไม่เพียงพอ ก็จำเป็นต้องให้ความรู้พื้นฐานผู้เรียนเสียก่อน

1.3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นขั้นที่ผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หรือ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ตั้งไว้

1.4. การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ดำเนินต่อจากกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

1.5. ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการนำเอาผลที่ได้จากการประเมินไปประกอบพิจารณาแก้ไขการดำเนินงานในส่วนที่ 1 , 2 และ 3 หากพบว่าส่วนใดบกพร่องต้องทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ระบบการเรียนการสอนของ เคมป์ เจอร์โรลด์ อี. เคมป์ (Kemp, 1985 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) ได้กำหนดระบบการเรียนการสอนไว้ประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ ได้ 9 ขั้นดังต่อไปนี้

- 2.1. กำหนดหัวข้อที่จะสอนและเขียนจุดประสงค์ทั่วไป
- 2.2. ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
- 2.3. ระบุนจุดประสงค์ของการสอนในเชิงพฤติกรรม
- 2.4. กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนจุดประสงค์ในแต่ละข้อ
- 2.5. ทดสอบความรู้ความสามารถก่อนทำการสอน
- 2.6. เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอนเพื่อจะนำเนื้อหาวิชาไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่วางไว้
- 2.7. ประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และดำเนินการไปตามแผนการที่กำหนดไว้
- 2.8. ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด

2.9. พิจารณาว่าควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอย่างไร

ในรูปแบบการเรียนการสอนที่เสนอโดย เคมพ์ได้เน้นการกำหนด จุดประสงค์ของการสอนว่า จะต้องเขียนออกมาในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญแก่การบริการ สนับสนุนการเรียนการสอนอีกด้วย

3. ระบบการเรียนการสอนของเกอร์ลัคและอีลาย (Gerlach and Ely, 1980 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) ได้กำหนดองค์ประกอบ ของระบบการเรียนการสอนเป็น 6 ส่วนด้วยกัน

3.1. กำหนดวัตถุประสงค์ จุดประสงค์ของการสอนจะต้องเขียนออกมาเป็น ลักษณะของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2. การเลือกเนื้อหาสาระ เป็นส่วนที่จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการเขียน วัตถุประสงค์ของการสอน ต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระการสอนเป็นหลัก

3.3. การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับพื้นฐานของผู้เรียนว่า มีพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้จะได้ สอนให้เหมาะสมกับความรู้ของผู้เรียน

3.4. การดำเนินการเรียนการสอน เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมที่จะสอน จัด กลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม เนื้อหา จัดเวลาการเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ หรือวิธีการสอน

3.5. การประเมินผลการเรียน เป็นการประเมินดูว่า หลังจากการเรียนการสอน ได้สิ้นสุดลงไปแล้ว ผู้เรียนได้รับความรู้หรือมีความเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการ ประเมินผลการเรียนการสอนว่าควรปรับปรุงในส่วนใด ลักษณะใด

4. ระบบการเรียนการสอนของไทเลอร์ (Tyler, 1950 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) มี องค์ประกอบของระบบการสอนที่เรียนว่า ไทเลอร์ลูป (Tyler Loop) 3 ส่วนคือ

4.1. จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน

4.2. กิจกรรมการเรียนการสอน

4.3. การประเมินผลการเรียนการสอน

5. ระบบการเรียนการสอนของคลอสเมียร์ และริปเปิล (Klausmeier, 1971 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) ได้กำหนดองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนไว้ 7 ส่วนคือ

5.1. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

5.2. การพิจารณาความพร้อมของผู้เรียน

5.3. การกำหนดเนื้อหาวิชา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ

- 5.4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5.5. การดำเนินการสอน
- 5.6. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 5.7. สัมฤทธิ์ผลของนักเรียน

6. สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับระบบการเรียนการสอนว่ามีรายละเอียดดังนี้

6.1. ลักษณะของผู้เรียน

- 6.1.1. ความสามารถทางสติปัญญา
- 6.1.2. อัตราการเรียนรู้
- 6.1.3. ลักษณะการเรียนรู้
- 6.1.4. ประสบการณ์เดิม

6.2. จุดประสงค์ของการสอน

- 6.2.1. ความรู้ความเข้าใจ
- 6.2.2. ทักษะทางกาย
- 6.2.3. เจตคติและค่านิยม

6.3. เนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน

- 6.3.1. ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา
- 6.3.2. ความคิดรวบยอดและหลักการ
- 6.3.3. การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์
- 6.3.4. ทักษะทางกาย
- 6.3.5. เจตคติและค่านิยม

6.4. การเตรียมความพร้อม

- 6.4.1. การเตรียมสภาพแวดล้อม
- 6.4.2. การเร้าความสนใจ

6.5. การดำเนินการสอน

- 6.5.1. การเลือกกลวิธีการสอน
- 6.5.2. การเลือกกิจกรรมการสอน
- 6.5.3. การเลือกสื่อการเรียนการสอน

6.6. การสร้างเสริมทักษะ

- 6.6.1. การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า
- 6.6.2. การส่งเสริมเด็กเก่ง

6.7. การจัดกิจกรรมสนับสนุน

6.7.1. การสรุป-บททวน

6.7.2. การสั่งงาน

6.8. การควบคุมและตรวจสอบ

6.8.1. การวัดความรู้ก่อนสอบ

6.8.2. การใช้คำถาม

6.8.3. การเสริมสร้างกำลังใจ

6.8.4. การวัดผลหลังการสอน

6.9. สัมฤทธิ์ผลของการสอน

6.10. การปรับปรุงแก้ไข

7. ปริญญาตรี วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนมีอยู่ 10 องค์ประกอบคือ

7.1. การรู้จักพื้นฐานของผู้เรียน

7.2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน

7.3. การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับการสอน

7.4. การเตรียมความพร้อมในการเรียน

7.5. การดำเนินการสอน

7.6. การสร้างเสริมทักษะ

7.7. การสนับสนุนการสอน

7.8. การควบคุมคุณภาพการสอน

7.9. สัมฤทธิ์ผลของการสอน

7.10. การปรับปรุงแก้ไข

8. ลำพอง บุญช่วย (2530) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 7 ประการ

8.1. ครูผู้สอน

8.2. ผู้เรียน

8.3. หลักสูตร

8.4. วิธีสอน

8.5. วัตถุประสงค์ของการสอน

8.6. สื่อการสอน

8.7. การประเมินผล

9. ทิศนา แจมมณี (2534) กล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนการสอนไว้ว่า

9.1. ขั้นตอนการคิดออกแบบการเรียนการสอนโดยการพิจารณาหลักสูตร ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน กำหนดเนื้อหาและมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการ

สอน กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆดังนี้ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านโรงเรียนและผู้บริหาร ด้านสถานที่ ด้านสื่อวัสดุ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ ด้านชุมชน ด้านผู้ปกครอง ด้านนโยบายของรัฐ ฯลฯ

9.2 ขั้นตอนการเขียนแผนการสอนกำหนดไว้ดังนี้คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ มโนทัศน์ กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล บันทึกผลการสอน

สรุปได้ว่าการจัดระบบการเรียนการสอน คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นลำดับก่อนและหลัง อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนและผู้สอนไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ รายวิชา หลักสูตร ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

สรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของนักการศึกษาได้องค์ประกอบหลักๆ คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาวิชาในการเรียนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน อันจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ด้านผู้สอน

องค์ประกอบเกี่ยวกับด้านผู้สอน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กล่าวว่าเมื่อจะทำการสอนในระดับใดๆก็ตามสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับผู้สอนจะต้องมีคือ พื้นฐานทางความรู้ด้านวิชาการดี มีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะสอนละมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีการสอน พื้นฐานทางด้านส่วนตัวผู้สอนในด้านอื่นๆเช่น เพศ อายุ วุฒิประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพทางสังคมของผู้สอน ทรรศนะในการสอน ได้แก่ ความรักในตัวผู้เรียน รักวิชาที่จะสอน และรวมถึงรักการสอนซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของการสอน สิ่งที่จะช่วยเสริมการสอนประการสุดท้ายได้แก่ประสบการณ์ทางการสอนซึ่งผู้สอนเคยได้ปฏิบัติการสอนในระดับใดมาบ้างเพราะรูปแบบวิธีการสอนมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับ โอกาสและระดับการสอนที่ได้ปฏิบัติมา

จอห์น เอ ไมเคิล (1983)กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนศิลปะที่มีความเข้าใจในปัญหาการทำงานของผู้เรียนศิลปะเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทางด้านการถ่ายทอดการแสดงออกทางความคิด การสื่อความหมายที่ผู้เรียนพยายามจะแสดงออก ผู้สอนจึงมีหน้าที่อันสำคัญที่จะต้องศึกษาหาความรู้ทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อจะสามารถสร้างความเข้าใจที่กระจ่างชัดให้กับผู้เรียนได้ เมื่อผู้เรียนประสบปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานศิลปะ ผู้สอนมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจในกระบวนการทำงาน และรับรู้ว่าจะไร เกิดขึ้นบ้างในระหว่างการปฏิบัติงานมีอยู่ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นการสร้างแรงจูงใจ ขั้นการสร้างความมั่นใจในการแสดงออก ขั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ กระบวนการทำงานศิลปะและวิธีการทำงาน ขั้นการ

ฝึกทักษะในการใช้สื่อทางศิลปะและจรรยาบรรณการฝึกให้นักศึกษามีความสามารถในการประเมินความพยายามและความสำเร็จในผลงานของตนเอง ด้วยวิธีการต่างๆคือ การหยั่งรู้ ความสมบูรณ์ทางเทคนิค การบรรลุผลในการแก้ปัญหา ความสมบูรณ์ในการแสดงออกทางความคิด ความพึงพอใจทางสุนทรียศาสตร์ และองค์ประกอบศิลป์ที่เกิดขึ้นตามความพอใจส่วนบุคคลเปรียบเทียบความสมบูรณ์ทั้งทางด้านเทคนิคและสุนทรียภาพของผลงานใหม่ให้มีความสมบูรณ์มากกว่าชิ้นเดิม

สุลักษณ์ ศรีบุรี (2530) กล่าวถึงคุณสมบัติในด้านต่างๆของครูผู้สอนศิลปศึกษาไว้ว่า ควรมีรูปร่างหน้าตาดี เสียงดังฟังชัดสุขภาพพลานามัยดี สุภาพ มีอารมณ์ขัน ชอบความเป็นระบบ เข้าใจผู้อื่น มีความประณีต มีความยุติธรรม มีสติปัญญาไหวพริบคิดรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เข้าใจในตัวผู้เรียน สามารถแยกแยะความสามารถของนักเรียนแต่ละคนได้ ใช้สื่อทัศนูปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ รู้จักกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่างๆ รู้จักสอนให้ผู้เรียนประเมินผลตนเองเพื่อการพัฒนาการด้านความคิดอารมณ์และการแสดงออก

อุบล คูจินดา (2532) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปะ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนที่ดีว่า ควรมีพื้นฐานทางด้านวิชาศิลปะอย่างดีมีความชำนาญในวิชาศิลปะ รวมทั้งมีความรู้ในด้านวิธีการ เทคนิคการสอน มีประสบการณ์ในการทำงาน มีสถานภาพทางสังคมที่ดีมีความรักในผู้เรียน วิชาศิลปะและรักในการสอนศิลปะ ซึ่งพอจะแบ่งประเด็นหลักๆคือ 1). มีความรู้ความสามารถ ความถนัดทางศิลปะโดยตรง 2). มีอารมณ์ คือมีการผ่อนคลาย รู้จักใช้อารมณ์ที่เหมาะสม 3). มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4). มีความสามารถในการปรับปรุงพฤติกรรม

จากแนวคิดของหลายท่านที่กล่าวมาอาจพอจะสรุปได้ว่า ลักษณะของผู้สอนที่ดีควรจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีจิตใจดี มีทัศนคติที่ดี เป็นผู้ที่รอบรู้ มีสติปัญญา มีไหวพริบ มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้เรียน

ด้านผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวว่าข้อมูลส่วนตัวและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องศึกษาอย่างละเอียด ข้อมูลนี้จะเป็นส่วนกำหนดในการจัดระบบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

สถาบันอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายคือ การสอน การวิจัยและบริการชุมชน นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งอาจกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาประเทศชาติ เช่น จุดมุ่งหมายในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

จอห์น เอ ไมเคิล (1983) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนศิลปะ โดยจำแนกลักษณะของการถ่ายทอดทักษะทางการทำงานแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ 1). ผู้เรียนแบบปฏิบัติเชิงกล (Mechanical orientation) มีลักษณะของการทำงานแบบใช้มือมากกว่าความคิดมักจะทำงานศิลปะแบบเป็นขั้นตอน (step by step) ด้วยเครื่องมือทางศิลปะที่จำกัดการทำงานอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเป็นระบบมาก จนเกินไปทำให้ผลงานที่ออกมาขาดความงามทางสุนทรียภาพเป็นเพียงผลงานที่แสดงออกทางเทคนิคมากกว่า 2). ผู้เรียนแบบปฏิบัติอย่างดั้งเดิม (Primitive orientation) เป็นลักษณะของผู้เรียนที่แสดงออกในงานด้วยรูปทรงที่เรียบง่ายโดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนที่ถูกต้องต้องการที่จะแสดงออกแบบลองผิดลองถูก (Trial and error) มากกว่าจะคำนึงถึงความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ 3). ผู้เรียนแบบปฏิบัติด้วยปัญญา (Intellectual orientation) การทำงานของผู้เรียนในลักษณะนี้จะคำนึงถึงความสมบูรณ์ของรูปแบบวิธีคิด และทักษะแสดงออกให้เห็นถึงความสามารถในเชิงทักษะจนขาดการแสดงออกทางด้านความรู้สึก 4). ผู้เรียนแบบปฏิบัติตามสัญชาตญาณและอารมณ์ (Intuitive emotional orientation) ผู้เรียนในลักษณะนี้เป็นผู้มีความสามารถในการทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสามารถสร้างผลงานให้เกิดความเคลื่อนไหวตามความรู้สึกด้วยตนเองไม่ต้องอาศัยคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนมากนัก

จากแนวคิดของหลายท่านดังกล่าวอาจพอสรุปได้ว่าลักษณะของผู้เรียนควรจะต้องเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในการแสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใส่ใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และผู้เรียนศิลปะจะต้องเป็นผู้ที่มีความมานะพยายามในการฝึกฝีมือ ค้นคว้าหาประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ

ด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน

อาร์ณ ใจเที่ยง (2540) ให้ความหมายจุดประสงค์การเรียนการสอนว่าคือ ข้อความระบุพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่ผู้สอนคาดหวังให้เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) กล่าวว่าจุดประสงค์การเรียนการสอน คือ ข้อความที่ระบุคุณลักษณะของการเรียนรู้และความสามารถที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากทีนักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในบทหนึ่งๆแล้ว

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) กล่าวว่าจุดประสงค์การเรียนการสอน คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงความคาดหวังของครูเกี่ยวกับความรู้หรือความสามารถเชิงทักษะใหม่ๆ ในตัวผู้เรียนภายหลังผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น

ไพฑูรย์ สตินลารัตน์ (2524) ยังกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติไว้ว่า 1). เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคุ้นเคยกับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่สำคัญ 2). เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการวางแผน เตรียมการทดลอง ใช้เครื่องมือปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติต่างๆ 3). เพื่อฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการสังเกต รวบรวมและตีความข้อมูลต่างๆที่ได้จากห้องปฏิบัติการ หรือฝึกปฏิบัติต่างๆ 4). เพื่อฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการเสนอรายงานผลการฝึกปฏิบัติที่ดี และมีความเหมาะสม 5).

เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการที่จะรวบรวม และสัมพันธ์แนวคิดหลักการ และความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมองเห็นภาพรวมของวิชานั้นๆ 6). เพื่อประยุกต์หลักการทั่วไปเข้ากับสถานการณ์จริงในห้องทดลอง หรือในการปฏิบัติภาคสนามอื่นๆ 7). เพื่อให้เห็นปัญหา และพิจารณาถึงทางเลือกในการดำเนินงานปฏิบัติ 8). เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์ผลของการฝึกฝนต่อสมมติฐานที่ตั้งไว้และคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น กับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันและ 9). เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติที่ดี และก่อให้เกิดความภูมิใจในงานอาชีพต่างๆ

จากแนวคิดของบุคคลดังกล่าวอาจพอสรุปได้ว่า จุดประสงค์การเรียนการสอน หมายถึง การระบุพฤติกรรม คุณลักษณะ กิจกรรม และความสำเร็จของผู้เรียน ให้บรรลุความคาดหวังที่ครูและผู้จัดการเรียนการสอนได้กำหนดไว้

ความสำคัญของจุดประสงค์การเรียนการสอน

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) กล่าวถึงความสำคัญว่าเป็นความตั้งใจที่มุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง และผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการเรียนการสอน โดยที่จุดประสงค์จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพิจารณาขอบเขตเนื้อหาสาระ การกำหนดวิธีสอนและสื่อการสอน แม้แต่วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เพียงพอที่จะผ่านเลยในการศึกษาเรื่องต่อไปหรือยัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็อยู่ที่การกำหนดไว้ในจุดประสงค์ และถ้าเราไม่ได้ตั้งวัตถุประสงค์การเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจนแล้ว เราจะไม่มีบรรทัดฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเลือกเนื้อหาสาระ สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) กล่าวถึงความสำคัญว่า เป็นจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้แนวทางมาจากความคิดรวบยอดการเรียนการสอน ดังนั้นจุดประสงค์การเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยที่จุดประสงค์จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่วัดผลการเรียนการสอน

ลำพอง บุญช่วย (2530) กล่าวว่า จุดประสงค์การเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเปรียบเสมือนหางเสือของเรือที่กำหนดทิศทางในการแล่นเรือให้มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ต้องการ การสอนที่ไม่มีการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนที่แน่นอน ก็เปรียบเสมือนเรือที่แล่นไปแบบไม่มีหางเสือเรือจะแล่นไปในทิศทางใดก็ได้ขึ้นอยู่กับทิศทางลม และแรงคลื่นที่พัดพาไป ในการสอนแต่ละครั้งถ้าครูผู้สอนได้กำหนดการสอนไว้อย่างชัดเจน ก็ทำให้การสอนดำเนินไปด้วยดี และได้ผลตามที่ต้องการ

สรุป จุดประสงค์การเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เป็นแนวทางในการกำหนดการวางแผนการสอน กิจกรรมการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการสอนเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน และมีเป้าหมายเดียวกัน การกำหนดจุดประสงค์อย่างชัดเจน จะทำให้ดำเนินการสอนได้สะดวก และได้ผลตามที่ต้องการ

ประเภทของจุดประสงค์การเรียนการสอน

จุดประสงค์การเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. จุดประสงค์ทั่วไป

2. จุดประสงค์เฉพาะเชิงพฤติกรรม (สุพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) , อารมณ์ ใจเที่ยง (2540)

1. จุดประสงค์ทั่วไปเป็นจุดประสงค์ที่มีความหมายกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง (สุพิน บุญชูวงศ์ ,2535)กำหนดไว้เป็นแนวทางในการกำหนดของผู้เรียนว่า เขาจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง จะเข้าใจและนำประโยชน์ของหลักสูตรที่เรียนไปใช้อะไรได้บ้าง (สุพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538) เช่นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ให้ตระหนักในความสำคัญ ให้เห็นคุณค่า ให้เกิดเจตคติ ให้เกิดการพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จุดประสงค์ต่อไปนี้จะเขียนไว้ในหลักสูตรเป็นกลุ่มวิชาหรือรายวิชา (อารมณ์ ใจเที่ยง,2540)

2. จุดประสงค์เฉพาะเชิงพฤติกรรม เป็นจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นจุดประสงค์ทางการจัดการเรียนการสอนและความสามารถของผู้เรียนอย่างชัดเจน ภายหลังจากได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว โดยผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมที่วัดได้ สังเกตได้ว่าเขามีความสามารถในเรื่องที่เขาเรียนรู้เพียงพอหรือยัง โดยการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น จำเป็นจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าหลังจากการจบการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนจะมีความสามารถระดับหนึ่งต้องทำงานที่ระบุได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นองค์ประกอบของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจึงจำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบที่เป็นคำที่จะวัดและประเมินได้ (สุพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538)

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนนอกจากจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ วัตถุประสงค์ทั่วไป และ วัตถุประสงค์เฉพาะเชิงพฤติกรรมแล้ว ยังจำแนกลักษณะของการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้านคือ

1. วัตถุประสงค์ทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆอย่างเข้าใจ อย่างมีความหมายจดจำเนื้อหาสาระได้ดี รวดเร็วและได้นาน (Joyce & Weil,1996และ Gagne',1985 อ้างถึงในทิสนา แคมมณี, 2545)

2. วัตถุประสงค์ทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สีก / เจตคติ / ค่านิยม / คุณธรรม หรือจริยธรรม ที่พึงประสงค์ (Bloom, 1956อ้างถึงใน ทิสนา แคมมณี, 2545)

3. วัตถุประสงค์ทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ (Simpson.1972 อ้างถึงในทิสนา แคมมณี, 2545)

ด้านเนื้อหาวิชา

มีผู้ใช้คำที่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกับเนื้อหาสาระ เช่น เนื้อหาวิชา เนื้อหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร โดยที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า Information, Message หรือ Content ซึ่งสามารถสรุปความหมายของเนื้อหาสาระได้ดังนี้คือ เนื้อหาสาระ หมายถึงข่าวสารที่จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อเพิ่มประสบการณ์ทั้งที่เป็นความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนให้มากขึ้น ซึ่งโดยปกติแล้วเนื้อหาสาระจะเน้นนำมาใช้กับบทเรียนในกระบวนการเรียนการสอนหรือกับวิชาต่างๆที่จัดขึ้นตามหลักสูตร ดังนั้นในบางครั้งเนื้อหาสาระ จึงถูกเรียกขึ้นใหม่ว่าเนื้อหาวิชา และจะพบว่าเนื้อหาวิชาที่ประกอบกันได้นั้นก็คือ ส่วนประกอบของข้อมูลที่เป็นส่วนย่อยๆของข้อมูลในเรื่องนั้นๆ กล่าวโดยสรุปคือ สาระต่างๆที่ครูผู้สอนจะต้องนำมาเป็นตัวแทนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของเรื่องราวเหล่านั้นๆ

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า เนื้อหาวิชาหลายคนมักคิดว่าหมายถึงเนื้อหาสาระหรือความรู้เท่านั้น ตามความหมายที่สมบูรณ์ คำว่าเนื้อหาวิชายังรวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยในบางกรณี ผู้เขียนตำราเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ถึงกับเน้นคำว่าประสบการณ์การเรียนรู้ และใช้คำนี้แทนคำว่าเนื้อหาวิชา

ธีรารัตน์ บัวศรี (2531) มีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนจะเรียนเนื้อหาวิชาได้ก็ต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ขณะเดียวกันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก็ต้องนำไปสู่เนื้อหาวิชาที่ต้องการด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของคำว่า “เนื้อหาวิชา” ไว้ว่า คือ ข้อมูล ความรู้ หรือสิ่งอันเป็นสาระ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) เนื้อหาวิชา หมายถึง ความรู้ที่คัดแปลงมาจากศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา และเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความจริงได้ด้วยตนเอง และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตและสังคม

กาเย่ และ บรีค (Gagne and Brigas, 1974 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) ให้ความหมายว่าเนื้อหาวิชา หมายถึง สาระการเรียนรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้ เนื้อหารายวิชา ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์

จากความหมายดังกล่าวมานี้อาจพอสรุปได้ว่า เนื้อหาวิชาหมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ความรู้อันเกิดจากศาสตร์ต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ความสามารถแก่ผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด

ประเภทของเนื้อหาวิชา

การจำแนกประเภทของเนื้อหาสาระ ถ้าแบ่งตามลักษณะจำแนกประเภทการเรียนรู้จะจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือประเภทความรู้ทางทฤษฎี และประเภทความชำนาญ (Skill) นอกจากนั้นในการจำแนกประเภทของเนื้อหาสาระ ยังอาจแบ่งเป็นระดับตามโครงสร้างของเนื้อหาวิชา ซึ่ง ทาบา (Taba, 1962) ได้แบ่งโครงสร้างและระดับของเนื้อหาวิชาไว้ 4 ระดับ ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นความจริงและกระบวนการ (Specific Facts and Processes) เป็นเนื้อหาพื้นฐานที่ต้องอาศัยการจดจำซึ่งรูปร่างลักษณะ

2. เนื้อหาที่เป็นหลักการที่เกิดจากแนวคิดเบื้องต้น (Basic Idea) ผู้เรียนจะเห็นความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระต่างๆจนเกิดความเข้าใจหลักการได้ และถ้าจะเปรียบเทียบระดับของเนื้อหาตามการแบ่งระดับการเรียนรู้ของ บลูมก็จะสรุปได้ดังนี้

บลูม (Bloom) ชั้นความรู้ความจำ ชั้นความเข้าใจและการนำไปใช้

3. เนื้อหาที่แสดงมโนคติ (Concept) หมายถึงเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องอาศัยการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจึงสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจได้ เนื้อหาประเภทนี้ก็คือเนื้อหาที่เป็นข้อสรุปเป็นคำจำกัดความทฤษฎี กฎ สูตร ซึ่งจะออกไปในรูปของนามธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้สอนที่จะสอนเนื้อหาประเภทนี้จึงต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี

4. เนื้อหาที่อยู่ในรูปของระบบความคิด (Thought System) หมายถึงเนื้อหาประเภทที่ต้องการให้ผู้เรียนมีแนวคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหา และมีการส่งถ่ายการเรียนรู้ (Transfer learning) การศึกษาเนื้อหาประเภทนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ใหม่ (Method of Inquiry) ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดและการพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการสังเกต การอธิบาย การทำนาย การนำไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์และประเมิน

กาเย่ และ บริด (1974) ได้แบ่งประเภทของเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภท คือ 1). ข้อมูลที่เป็นความรู้ 2). เจตคติ 3). ทักษะ

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้จัดประเภทของเนื้อหาวิชาคล้ายๆกับกาเย่ และ บริด เพียงแต่ได้แบ่งประเภทของข้อมูลที่เป็นความรู้เพิ่มขึ้น จัดได้เป็น 5 ประเภท 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา 2) ความคิดรวบยอดและหลักการ 3) การแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ 4) เจตคติและค่านิยม 5) ความสามารถและทักษะทางกาย

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้หลักการจัดเรียงลำดับเนื้อหาวิชา

1. จัดเนื้อหาที่มีความสับสนน้อยไปสู่เนื้อหาที่มีความสับสนมาก
2. จัดตามความก่อนหลังของเนื้อหาวิชา เช่น เรียนทฤษฎีด้านความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ

3. จัดจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย

4. จัดตามลำดับของเวลาในแง่ของเหตุการณ์ที่เกิดก่อนหรือหลัง

5. สอนจากเนื้อหาที่รู้แล้วไปยังเนื้อหาใหม่

6. สอนจากสิ่งที่เข้าใจง่ายกว่าไปยังสิ่งที่เข้าใจยากกว่า

7. สอนจากสิ่งที่รูปธรรมไปหานามธรรม

8. สอนจากสิ่งที่สังเกตได้ไปหาข้อมูลหรือกฎเกณฑ์

ด้านการดำเนินการเรียนการสอน

ถือเป็นกิจกรรมหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะใช้เวลามากกว่ากิจกรรมอื่นๆ คือ ควรใช้ประมาณร้อยละ 65 ของเวลาทั้งหมด (อภรณ์ ใจเที่ยง, 2540)

สังค อุทรานันท์ (2532) ได้จำแนกการดำเนินการสอนออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การเลือกกลวิธีการสอน
2. การเลือกกิจกรรมการสอน
3. การเลือกสื่อการเรียนการสอน

ในการดำเนินการสอนโดยทั่วไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นที่ควรปฏิบัติ โดยทั่วไป สรุปได้ดังนี้ (ลำพอง บุญช่วย , 2524)

1. การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมเริ่มต้นของการสอน การนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่อาจารย์สอน และช่วยให้ผู้เรียนรู้จักจุดประสงค์ของบทเรียนได้ชัดเจนว่า กำลังจะเรียนอะไร และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเรื่องที่เคยเรียนมาอย่างไร
2. การทำการสอน โดยเป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือ กิจกรรมที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนอาจเลือกใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต ตั้งคำถาม หรืออื่นๆ
3. การสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสาระสำคัญของบทเรียน เพื่อย้ำให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไร และจะนำไปใช้ได้อย่างไร การสรุปบทเรียนนั้น ผู้สอนอาจสรุปเอง หรือให้ผู้เรียนสรุปภายใต้การชี้นำ หรือ แนะนำแนวทางของผู้สอน หรือ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุป
4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับบทเรียนที่อาจารย์สอนไป เพื่อประเมินว่าผู้เรียนเข้าใจมากน้อยเพียงใด บรรลุตามวัตถุประสงค์การสอนหรือไม่ ยังมีสิ่งใดที่ต้องแก้ไข ปรับปรุง ซึ่งผู้เรียนและครูจะได้ทราบร่วมกัน ผู้เรียนก็จะไม่พัฒนาการเรียนของตนและผู้สอนจะได้ปรับปรุงการสอนต่อไป

ด้านการดำเนินการสอนประกอบด้วยส่วนประกอบดังนี้ (สังค อุทรานันท์ , 2532)

วิธีการสอน

อภรณ์ ใจเที่ยง (2540) กล่าวว่าวิธีการสอนหมายถึง กระบวนการต่างๆที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2524) ได้กล่าวว่าวิธีการสอนใดก็ตาม ครูเป็นผู้เลือกใช้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ 1). วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับตัวครูมากน้อยเพียงใด ครูมีความรู้ ความสนใจ และความถนัดทางศิลปะด้านใดก็ควรใช้แบบนั้นและแสวงหาวิธีที่เหมาะสมกับตัวครูต่อไปเรื่อยๆ 2). วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาในการสอน 3). วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับจุดประสงค์ในการสอน 4). วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับจำนวนและลักษณะของนักเรียน 5). วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

สุจริต เพียรชอบ (2522) ได้กล่าวถึงวิธีและเทคนิคการสอนว่าประกอบด้วย 1). วิธีการสอน 2). การนำเข้าสู่บทเรียน 3). การตั้งคำถาม 4). การเร้าความสนใจ

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงการเลือกเทคนิควิธีการสอนว่าผู้สอนจำเป็นต้องเลือกเทคนิคและวิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติและเนื้อหาวิชาต่างๆ และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วยดังนั้นผู้สอนควรจะได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ ให้รู้ถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนนั้นๆ ให้รู้ว่าเลือกวิธีสอนใดเหมาะกับเนื้อหาหรือเหมาะกับผู้เรียนวัยใด

ทิสนา แคมมณี (2545) กล่าวถึงวิธีการสอนว่าหมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆและ ได้นำเสนอวิธีการสอนไว้ดังนี้ 1). วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย(Lecture) 2). วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) 3). วิธีสอนโดยใช้การทดลอง(Experiment) 4). วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย(Deduction) 5). วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย(Induction) 6). วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา(Field trip) 7). วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) 8). วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร(Dramatization) 9). วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ(Role playing) 10). วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case) 11). วิธีสอนโดยใช้เกม(Game) 12). วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง(Simulation) 13). วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (Learning center) 14). วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบ โปรแกรม(Programmed instruction)

จากความหมายดังกล่าวอาจพอสรุปได้ว่าวิธีการสอนเป็น กระบวนการต่างๆที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และผู้สอนได้ทำการเลือกสรรเทคนิคและวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชาวัตถุประสงค์รายวิชา ลักษณะของผู้เรียนและวัยของผู้เรียนด้วยเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

กิจกรรมการเรียนการสอน

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) ได้กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนคือ การกระทำใดๆก็ตามที่เกิดขึ้นในระหว่างบทเรียนอันเนื่องมาจากการที่ผู้สอนทำการสื่อความหมายติดต่อกับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่างๆเพื่อติดต่อสื่อความหมายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนต้องศึกษาตามหลักสูตรที่ได้วางไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540) กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนคือกิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมและทำให้นักเรียนได้บรรลุตามจุดหมายที่ต้องการเป็นการออกแบบในการจัดประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและมีความเข้าใจต่อการเรียนในเรื่องนั้นๆนั่นเอง

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึง การกระทำที่ทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจและทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีต้องทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการที่จะพิจารณาถึงลักษณะของการดำเนินกิจกรรมจึงควรคำนึงถึงผลสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งอาจสรุปลักษณะของกิจกรรมที่ดีได้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
2. เป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่เรียน
3. เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนตลอดทั้งบทเรียน
4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับระยะเวลา
5. เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความชัดเจนของขั้นตอนการเรียนรู้
6. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

หากเป็นไปได้ก็ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านอันได้แก่ พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ที่ผสมผสานกันอยู่อย่างมีระบบกล่าวคือ ผู้สอนจะต้องวางเงื่อนไขให้สามารถประเมินผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

สื่อการเรียนการสอน

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวว่าสื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจน และเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยเร้าความสนใจได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไปได้ราบรื่นและสะดวกคล่อง ตัวแก่ผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอน ทำให้ผู้สอนทราบว่าอะไรเป็นสื่อช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

วาริ ธีระจิตร (2530) การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงความประหยัดและสะดวกในการจัดหาเป็นประการสำคัญ สื่อการเรียนการสอนที่ดีไม่จำเป็นต้องราคาแพง แต่ควรคำนึงถึงคุณค่าที่จะให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

อุบล คูจินดา (2532) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นวัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการอันเป็นตัวกลางที่ผู้สอนให้ผู้เรียนรับรู้ เพื่อเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และมีความหมายต่อผู้เรียน ฉะนั้นสื่อการสอนไม่ใช่ผู้สอน หรือแหล่งความรู้ใด ๆ สื่อการสอนเป็นได้เพียงแต่ส่วนประกอบ หรือส่วนช่วยในการสอน ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยเร้าความสนใจได้ดี

สรุปได้ว่า สื่อการสอนเป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการอันเป็นตัวกลางในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยเร้าความสนใจได้ดี สื่อการสอนควรมีคุณค่าและความหมายในการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

ด้านการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอน

แนวทางการจัดการศึกษาในช่วงแผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแผนงานหลักเพื่อพัฒนาการศึกษาไว้ 9 แผนงาน โดยกำหนดให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเป็นแผนงานหลักที่ 2 แผนงานนี้จัดได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สังคมข่าวสารข้อมูลมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีปัญหาและความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ จากอดีตจนถึงปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้” เนื่องจากการศึกษาในชั้นเรียนได้ล้อมกรอบตัวเองออกจากชุมชนสังคม วิธีการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงและไม่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาในด้านการคิด วิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุผลดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาและเอื้อประโยชน์แก่สังคมได้ดี (สำนักงานกฤษฎีกา, 2545)

สังค อุทรานันท์ (2532) ได้แบ่งส่วนของการควบคุมและตรวจสอบไว้ 4 ประการคือ

- 1.) การวัดความรู้ก่อนสอบ
- 2.) การใช้คำถาม
- 3.) การเสริมสร้างกำลังใจ
- 4.) การวัดผลหลังการสอน

ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตร โรจน์ (2535) กล่าวถึงสิ่งที่ควรพิจารณาในด้านการวิเคราะห์คุณภาพการสอนจากการสังเกตการสอนมีดังนี้

- 1.) การศึกษาข้อมูลจากการสังเกตควรจะได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการสังเกตแต่ละครั้งให้ชัดเจน
- 2.) ข้อมูลจากรายงานของครูและข้อมูลจากรายงานของนักเรียนสามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์การสอน

3.) การศึกษาข้อมูลทั้งจากการสังเกตการสอนครูและนักเรียนควรจะใช้ประกอบกัน

4.) การนำแบบการสังเกตมาใช้ควรจะได้รับกำกับการฝึกอบรมวิธีการใช้เพื่อจะใช้ได้ถูกต้อง

ดังนั้นสรุปได้ว่าการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอนทำได้ใน 4 ประการคือ การวัดความรู้ก่อนสอน การใช้คำถาม การเสริมสร้างกำลังใจ การวัดผลหลังการสอน และ มุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สังคมข่าวสารข้อมูลมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีปัญหาและความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมและตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาและเอื้อประโยชน์แก่สังคมได้

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2537) การประเมินการสอน เป็นเทคนิคที่ไว้ในการพิจารณาตัดสินลงความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ซึ่งจะต้องพิจารณาในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบ

มนัส หันนาคินทร์ (2531) ให้ความหมายของการประเมินผลการศึกษาว่ามีคำใช้อยู่ 2 คำ คำว่า การวัดผล (Measurement) การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งทั้ง 2 คำนี้มีความหมายต่างกัน

การวัดผล หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถือ ส่วนการประเมินผลเน้นการกำหนดค่าหรือราคา (Value judgement) จากคะแนนที่ได้จากการวัด

ชลอ พงษ์สามารถ (2526) การประเมินผล หมายถึง การเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลมาประเมินค่าหรือตีราคาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณของผู้ที่จะประเมินด้วยจึงจะสรุปออกมาว่าดีหรือเลวหรือนำคะแนนการสอนมาประเมินค่าระดับคะแนนเป็นเกรด

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวว่า การวางแผนเพื่อประเมินผลการเรียนของนักเรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าจะประเมินผลรวมอย่างเดียวหรือประเมินผลแบบก้าวหน้าควบคู่กัน ไปและจะใช้วิธีการใดบ้างเช่น 1). การสอบ(สอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ฯลฯ) 2). ผลงาน(รายงาน โครงงาน ภาพวาด งานปั้น ฯลฯ) 3). ความก้าวหน้าส่วนตัว(รายงานปากเปล่า การอภิปราย การมีส่วนร่วมพฤติกรรมแสดงออกต่างๆ ฯลฯ) 4). ความสนใจ ความสม่ำเสมอ(การชวนขวยหาความรู้ การเข้าชั้นเรียน ฯลฯ) 5). อื่นๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่าการวัดและประเมินผลเป็นสิ่งที่ใช้ในการตัดสินสภาพการเรียนการสอน และยังเป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถือหรือนำคะแนนมาประเมินค่าระดับต่างๆ

การดำเนินการในขั้นประเมินผลมีหลายลักษณะ และหลายวิธีการดังต่อไปนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537)กล่าวถึงการประเมินผลการสอนว่า เป็นเทคนิคที่ใช้ในการพิจารณาตัดสิน ลงความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ กิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการเรียนการสอน คุณค่าหรือประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนนั้น ซึ่งจะต้องพิจารณาในแง่มุมต่างๆประกอบกัน

วิธีประเมินผลการสอน เพื่อให้ความประเมินผลการสอนมีความเที่ยงตรง จึงควรพิจารณาได้ครบทั้งระบบ กล่าวคือประเมินเกี่ยวกับตัวป้อน(Input) กระบวนการ(Process) และผลผลิต (Outcome)

1. การประเมินที่ผลผลิต

คือการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน นั่นคือประเมินผลการเรียน (Student Assessment) นั้นเอง กระทำได้ 2 วิธี ประเมินผลทางตรงคือการประเมินผลทางอ้อม

1.1. การประเมินผลทางตรง คือประเมินจากผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ประเภทต่างๆ วัดผลผู้เรียน หลังสอนเสร็จถ้าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ได้มากนับว่าการสอนนั้นมีประสิทธิภาพสูง ถ้าบรรลุจุดประสงค์น้อยนับว่าการสอนนั้นมีประสิทธิภาพต่ำ

1.2. การประเมินผลทางอ้อม โดยให้ผู้เรียนนึกถึงการสอนที่ผ่านมาแล้วแสดงความคิดเห็นว่าตนเกิดการเรียนรู้ในระดับใด โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า ข้อความในมาตราส่วนจะเป็นดังนี้

- 1). ข้าพเจ้าเข้าใจในวิชานี้เป็นอย่างดี
- 2). ข้าพเจ้าเกิดการเรียนรู้ครบตามจุดประสงค์ของวิชา

2. การประเมินผลที่กระบวนการ

คือการประเมินผลด้านการดำเนินการสอน ซึ่งได้แก่สถานการณ์ในการสอน การใช้ อุปกรณ์ต่างๆ งานที่ให้ผู้เรียนทำ เป็นต้น บางท่านเชื่อว่าการประเมินผลการสอนนั้นไม่จำเป็นต้องไปดูที่ผลจากการสอน แต่จะดูว่าใช้วิธีใด เหมาะสมหรือไม่

ในการประเมินผลที่กระบวนการ จะดูว่าใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ นั่นคือเป็นวิธีที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีพฤติกรรมตามที่ต้องการหรือไม่ การใช้สื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับจุดประสงค์หรือไม่ เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนหรือไม่

ผู้ที่ประเมินผลในด้านนี้ ได้แก่ เพื่อนครูผู้สอนวิชาเดียวกัน หัวหน้าภาควิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้เรียนและตัวผู้สอนเองสำหรับเพื่อนครูผู้สอนวิชาเดียวกัน หัวหน้าภาควิชาผู้เชี่ยวชาญการสอน จะประเมินได้ 2 วิธีคือ พิจารณาจากแผนการสอนและประมวลการสอน กับการประเมินผลโดยไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน

พิจารณาจากแผนการสอน และประมวลการสอนมีจุดอ่อนอยู่มาก เช่นในการสอนจริงผู้สอนได้ทำตามแผนหรือไม่ และแม้ว่าจะสอนตามแผนอย่างดีจะบังเกิดผลตามที่คาดหวังหรือไม่ การประเมินผลโดยการสังเกตการสอนก็มีปัญหาเช่น ในกรณีที่ต้องการสรุปครอบคลุมถึงประสิทธิภาพในการสอนในช่วงเวลานาน เช่นตลอดภาค หรือตลอดปี ผู้ประเมินได้ไปสังเกตอย่างเพียงพอหรือไม่

กรณีผู้เรียนเป็นผู้ที่ประเมินผลอาจกระทำได้ 2 วิธีคือ ให้ผู้เรียนตอบแบบประเมินผลการสอนที่จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ กับวิธีสัมภาษณ์ผู้เรียน ซึ่งอาศัยการรับรู้และความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เรียนแต่ละคน และในกรณีประเมินผลระยะยาว คือตลอดภาคเรียน ก็จะต้องระลึกย้อนไปถึงเหตุการณ์ในการสอนตั้งแต่ต้นมาจนถึงวันที่ให้สัมภาษณ์หรือตอบแบบประเมิน หรือวันสุดท้ายของการสอน

แบบประเมินผลการสอนที่จัดทำไว้อย่างเป็นระบบนิยมสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) บางคนอาจสร้างเป็นแบบปลายเปิด (Open End) หรือมีทั้งสองแบบในการสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ การสร้างข้อความในมาตราส่วนประมาณค่า รูปแบบของมาตราส่วนประมาณค่า และองค์ประกอบของการดำเนินการสอนที่จะประเมินผล ซึ่งจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกัน

3. การประเมินผลที่ตัวป้อน

คือการประเมินเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3.1. การประเมินเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เป็นการหาข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้ก่อนเรียน ระดับความสามารถหรือสติปัญญา มีความสนใจหรือถนัดด้านใด ฯลฯ ข้อสังเกตนี้เมื่อนำมาพิจารณาประกอบจะช่วยชี้ประสิทธิภาพของการสอนได้ชัดเจนขึ้น ข้อสังเกตเรื่องพื้นฐานความรู้ก่อนเรียน ระดับความสามารถหรือสติปัญญา อาจได้จากแบบทดสอบประเภทต่างๆ ส่วนด้านอื่นๆอาจได้จากกระบวนสะสม การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม

3.2. การประเมินเกี่ยวกับตัวผู้สอน จะพิจารณาเกี่ยวกับองค์ประกอบในตัวผู้สอนที่จะเอื้อต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้สอน ผู้ประเมินผล ได้แก่ เพื่อนครูผู้สอนวิชาเดียวกัน หัวหน้าภาควิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้เรียนและตัวผู้สอนเอง สำหรับเพื่อนครูผู้สอนวิชาเดียวกัน หัวหน้าภาควิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จะอาศัยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ส่วนผู้เรียนจะต้องระลึกถึงเหตุการณ์ในการเรียนการสอน และพฤติกรรมกรรมการสอนของครู

3.2.1. ด้านที่ควรประเมินผล ควรประเมินเกี่ยวกับบุคลิกภาพ และคุณลักษณะที่จะเอื้อต่อประสิทธิภาพของการสอนเช่นการวางแผน การเตรียมการสอนเป็นต้น ตัวอย่างได้แก่

- 1). ความกระตือรือร้นในการสอน
- 2). ความตรงต่อเวลา
- 3). ความมีใจกว้าง
- 4). ความสนใจในผู้เรียน ฯลฯ

3.2.2. ลักษณะของเครื่องมือประเมินผล อาจใช้มาตราส่วน ประมาณค่าหรือข้อความแบบปลายเปิด

การประเมินผลเกี่ยวกับผู้สอน จะช่วยให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการสอนในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้สอน โดยตรง จุดอ่อนของการประเมินผลในลักษณะนี้ก็ เหมือนกับการประเมินผลอื่นๆที่ต้องอาศัยการสังเกตการสอน และหรือการระลึกถึงการดำเนินการสอน เหตุการณ์ในการเรียนการสอนที่ผ่านมา

ในการประเมินผลเกี่ยวกับผู้สอน อาจพิจารณาจากผลงานวิชาการต่างๆ เพราะถึงต่างๆ เหล่านี้อาจช่วยให้ผู้สอนเกิดความรอบรู้อย่างลึกซึ้งแม่นยำ แต่ประสิทธิภาพในการสอนไม่ได้อยู่ที่ความรอบรู้ลึกซึ้งอย่างแม่นยำเท่านั้น แต่จะอยู่ที่องค์ประกอบอื่นๆเช่น การถ่ายทอดความรู้ที่ดี การให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้วิธีสอนแบบต่างๆที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537)

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน

วีรณ ตั้งเจริญ (2521) การแสดงออกทางศิลปะนั้นประสบการณ์นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมากเพราะประสบการณ์จะช่วยให้การแสดงออกเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์มาก ได้รู้มากและเห็นมากก็ย่อมเปิดโอกาสให้เขามีความคิดมากตามไปด้วย ประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมทั้งในแง่รูปแบบและความคิดย่อมเป็นความพร้อมที่จะเป็นความหมายต่อการเรียนรู้และการแสดงออกทางศิลปะ

ตำนานวี ขจรศิลป์ (2538) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษานั้นรวมทั้งสิ่งที่มีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตและสถานการณ์ต่างๆที่บุคคลสร้างขึ้น สิ่งมีชีวิตได้แก่พืช สัตว์ มนุษย์ สิ่งไม่มีชีวิตได้แก่ อาคาร สถานที่ เครื่องมือรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับสถานการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้นเช่น กฎ ระเบียบ บรรยากาศ สังคมและวัฒนธรรม

การจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันที่พึงประสงค์

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันให้นิสิตนักศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการ ทักษะ และทัศนคติหากมองในด้านจิตวิทยาสังคม สถาบันอุดมศึกษา คือ สภาพแวดล้อมที่ช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษาสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม (Lindgren, 1969 อ้างถึงในสุนทรีย์ ควงทิพย์, 2540)

ปัจจุบันนักการศึกษาได้ให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา เพราะจากการศึกษาวิจัยที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมของสถาบันมีผลต่อการพัฒนานักศึกษาในด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและบุคลิกลักษณะ

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน อาจพอสรุปได้ว่าเป็นสภาพทั้งทางกายภาพ อันได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติงาน แสงสว่างภายในห้อง สภาพอากาศ เป็นต้น และสภาพทางสังคม อันได้แก่ บรรยากาศทางการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนร่วมชั้น ผู้เรียนกับผู้สอน และผู้สอนกับเพื่อนร่วมงานตลอดรวมถึงบรรยากาศทางด้านการบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ถัดดาวลัย ชมมณฑา (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การสอน ระดับอุดมศึกษา สาขามนุษยศาสตร์” ปรากฏผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ ได้ตัวประกอบ 6 ตัวประกอบที่เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน คือ 1). อุปกรณ์การสอน ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือ การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ การเล่นเกม ภาพยนตร์การใช้ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และ สไลด์ 2). บุคลิกลักษณะของผู้สอน ประกอบด้วย 8 ตัวแปร คือ มีความ ยุติธรรม มีความเชื่อมั่นในตัวเองมีอารมณ์มั่นคง มีความสุขุมรอบคอบ เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีลักษณะ เป็นผู้นำ ขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอและมีความสามารถในการสอนใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ 3). วิธีการสอน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือ การรับฟังความคิดเห็น การรับฟังคำตอบของนักศึกษาเสมอ การกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีวิธีการสอนที่หลากหลายรูปแบบ มีการนำเข้าสู่ บทเรียน และบอกวัตถุประสงค์ของการสอนในแต่ละครั้ง 4). ทัศนคติของอาจารย์ต่อผู้เรียน ประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ อาจารย์แสดงความพึงพอใจในผลการเรียนของนักศึกษา บุคลิกท่าทางที่ แสดงออกต่อนักศึกษาการชอบช่วยเหลือนักศึกษาทางด้านวิชาการและกิจกรรมอื่นๆ และให้ความเป็น กันเองกับนักศึกษา 5). ตารางเรียน ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ มีตารางให้ค้นคว้าอย่างเพียงพอมี ห้องสมุดที่สมบูรณ์มีตำราไทยที่เขียนหรือแปลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายชื่อเอกสารอ้างอิง และมีการแจก เอกสารประกอบการเรียนการสอน 6). ทักษะการสอนประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือการแบ่งเวลาในแต่ละ เรื่องได้อย่างเหมาะสม การยกตัวอย่างได้ชัดเจนตรงกับเนื้อหา ปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอนให้ เหมาะสมกับสภาพการณ์ มีการเตรียมการสอนทุกครั้งและสามารถตอบคำถามของนักศึกษาได้อย่าง

แจ่มแจ้ง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะของผู้สอนวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ อันได้แก่ วิชาศิลปะ วรรณคดี ภาษา และทัศนศิลป์ พบว่า จะต้องมึลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ มีความสามารถในการกระตุ้นความคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียนกระตือรือร้นสนใจในเนื้อหาวิชาที่สอนและมีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชา

บรรลือ ขอรรวมเดช (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์ ในด้านการวางแผนการสอน สื่อการสอนการดำเนินสอน วิธีการสอน การประเมินผล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่เนื่องมาจากผู้เรียน ผู้สอน การบริหาร หลักสูตร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรุงเทพมหานคร โดยทำการสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนในสถาบันนั้นๆ ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า การวางแผนการสอน ผู้สอนจะคำนึงถึงพื้นฐาน ความถนัดความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อการสอนบางสื่อที่ใช้บ่อย คือ เครื่องฉายสไลด์ การปฏิบัติการสอนที่ทำบ่อยครั้ง คือ การให้คำติชม แนะนำ แก้ไข สอนให้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และให้ปฏิบัติในห้องฝึกงาน วัสดุจากผลงานมากกว่าอย่างอื่น เกณฑ์การประเมินที่ใช้บ่อยๆ คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันเอาใจใส่และตั้งงานตรงเวลา ส่วนที่เป็นปัญหาและวิธีแก้ไขมีดังนี้ ผู้เรียนขาดความตั้งใจจริง ผู้สอนมีหน้าที่หลายด้าน ต้องสอนหลายวิชา งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดตำราเรียน ห้องปฏิบัติงานไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ พื้นฐานของผู้เรียนไม่ดีพอ นักศึกษาไม่ยอมรับผลการประเมินการแก้ไข คือ ควรมีผู้ช่วยสอน ขอความอนุเคราะห์วัสดุอุปกรณ์จากเอกชน รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องสถานที่และเครื่องมือที่ไม่พอเพียง ควรชี้แจงวิธีการประเมินผลและผลการประเมิน ตลอดจนเรียกร้องให้ผู้บริหาร โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ช่วยดูแลการสอนศิลปะในโรงเรียนด้วย

วรรณิ มณฑารักษ์ (2534) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยในด้านบทบาทของประชาชนกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ด้านรูปแบบ และวิธีการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย และด้านการส่งเสริม และเผยแพร่การอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย โดยใช้ประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษาคณะศิลปกรรม ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษา 4 ภาควิชา คือ ภาควิชาศิลปกรรม ภาควิชาศิลปประจำชาติ ภาควิชาออกแบบศิลปประยุกต์ และภาควิชาหัตถกรรม โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 256 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า แบบปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับบทบาทของประชาชนกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ไม่แน่ใจกับด้านรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย และเห็นด้วยกับการส่งเสริมและเผยแพร่การอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย นักศึกษาส่วนใหญ่มี

ความเห็นสอดคล้องกับปัญหาต่างๆ ดังนี้ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ขาดงบประมาณในการดูแลรักษาศิลปกรรมไทย อีกทั้งกฎหมาย พระราชบัญญัติ โบราณสถาน ศิลปะ โบราณวัตถุ ยังไม่รัดกุมเพียงพอ เพื่อเป็นการส่งเสริมในการดำเนินการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดให้มีการอบรม ครู-อาจารย์ และนักศึกษาศิลปะ ในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยให้มากขึ้น

นภาพร แก้วอินทร์วิชัย (2539) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย” การวิจัยศึกษาส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย วิเคราะห์วัฒนธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย และศึกษาวัฒนธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบวัดวัฒนธรรมและการสังเกต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 จำนวน 2,211 คน วิเคราะห์วัฒนธรรมด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ สกัดตัวประกอบด้วยวิธีพีซี หมุนแกนแบบอโรทอนอลด้วยวิธีแวกซ์แมน วิเคราะห์ความแตกต่างของวัฒนธรรมตามภูมิภาคด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลการวิจัย 1. ส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมนิสิตนักศึกษามี 15 ด้าน คือ 1) การใช้เวลาเมื่ออยู่ ณ ที่พักอาศัย 2) กิจกรรมในชั้นเรียน 3) ทักษะชีวิตที่มีต่อการเรียน 4) กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง 5) ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ 6) การคบเพื่อน 7) ทักษะและความร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมในสถาบันที่ศึกษา 8) ทักษะชีวิตที่มีต่อที่พักอาศัย 9) การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ 10) การวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพ 11) ความสนใจด้านศิลปะ 12) ความสนใจในเรื่องปัญหาของสังคม 13) ทักษะชีวิตที่มีต่อการเมือง 14) ความเชื่อทางศาสนา และ 15) การธำรงรักษาความเป็นไทย 2. วัฒนธรรมนิสิตนักศึกษามี 14 แบบ คือ 1) มุ่งเรียน 2) กิจกรรมนิยม 3) สนใจสังคม 4) ศาสนานิยม 5) ศิษย์กับอาจารย์ 6) ศิลปะนิยม 7) มุ่งอาชีพ 8) สนใจการเมือง 9) สนใจงานพิเศษ 10) ธำรงไทย 11) ใฝ่รู้ 12) สนใจอยู่หอพัก 13) กลุ่มเพื่อน และ 14) ชาตินิยม นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิหลังด้านสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภูมิถิ่นกำเนิด อาชีพบิดามารดา รายได้บิดามารดา สถานที่ตั้งของสถาบันที่ศึกษา สาขาวิชาและสถานที่พักอาศัยต่างกัน มีวัฒนธรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า นิสิตส่วนใหญ่แต่งกายเรียบร้อย อยู่ในกลุ่มเพื่อน ชอบอยู่หอพัก ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม สนใจปัญหาสังคมน้อย เห็นความสำคัญของศาสนาแต่ไม่ได้ปฏิบัติ ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับอาจารย์ สนใจศิลปะ การเมืองน้อย ไม่ได้ทำงานพิเศษ มีทักษะชีวิตที่ดีต่อวัฒนธรรมประเพณีไทย ด้านการเรียน นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และสาขาวิชาศาสตร์ประยุกต์ ให้ความสนใจเรียนอย่างสม่ำเสมอมากกว่า สาขาวิชาสังคมศาสตร์และสาขาวิชามนุษยศาสตร์

ศิริชัยชาญ ฟ้าจรรย์ (2539) ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอทางเลือกและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์วิวัฒนาการของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในช่วง พ.ศ.2477-2535 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ และ 3) เพื่อนำเสนอทางเลือกและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมไทย วิธีวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาเอกสาร และการ สทนากลุ่ม บุคคลภายในและบุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 10 กลุ่ม ผลการวิจัย 1) ช่วง พ.ศ.2477-2535 วิทยาลัยนาฏศิลป์ได้เปลี่ยนแปลงมา 3 ยุค คือ ยุคแรก (พ.ศ.2477-2485) เป็นการปลุกใจ ให้คนมีความรักชาติ มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมัธยมปีที่ 8 เพื่อผลิตศิลปินที่มีความรู้ ยุคที่สอง (พ.ศ.2486-2514) เป็นยุคฟื้นฟูศิลปะราชสำนัก มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูงเพื่อผลิตศิลปินและครู ยุคที่สาม (พ.ศ.2515-2535) เป็นยุคขยายการศึกษาไปสู่ส่วน ภูมิภาค 2) ในปัจจุบันพบว่า มีปัญหาในเรื่องของเป้าหมายการศึกษาไม่ชัดเจน คุณภาพการศึกษาและการ แสดงไม่ได้มาตรฐาน งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร ไม่เพียงพอ ขาดนักวิชาการ นักวิจัย การบริหารการจัดการไม่มีประสิทธิภาพ 3) ทางเลือกในอนาคตมี 3 ทาง ทางเลือกที่ 1 คือ ขยายหลักสูตร เพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพในตลาดงานทางเลือกที่ 2 คือ พัฒนาวิชาการและวิชาชีพด้วยกระบวนการวิจัย ทางเลือกที่ 3 คือ การปฏิรูปทั้งระบบสู่ความเป็นเลิศทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ควรเป็นสถาบันศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อความคงความเป็นไทยที่ ยั่งยืน

สมชาย สนกกน (2539) ได้วิจัยเรื่อง “คุณค่าจิตรกรรมฝาผนังไทย ตามการรับรู้ของ นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” มี วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อสำรวจความคิดเห็นคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทาง เรื่องราว และคุณค่าทางศิลปะ ตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ใน สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นิสิตนักศึกษาสาขาวิชา ศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่กำลังในชั้นปีที่ 3 ภาค การศึกษาปลาย ประจำปีการศึกษา 2539 จำนวน 135 คน ได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทร์ วิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยแบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่า และแบบเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มีชมนิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา 5 สถาบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทางเรื่องราว ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับ มนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ เรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม และเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งที่ไม่มีความรู้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับด้านคุณค่าทางศิลปะ ได้แก่ ความงาม ความรู้สึกลึกซึ้ง ความรู้ และกระบวนการเชิงวิจารณ์ โดย ส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย สาระสำคัญของข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน เห็นความสำคัญในคุณค่าจิตรกรรมฝาผนังไทย โดยการไปทัศนศึกษาวัดและเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ส่วนการ สร้างทัศนคติให้คนในชาติเกิดความรักความหวงแหน ควรให้การศึกษาดังแต่เยาว์วัย และแนว โนม์การ

สอนศิลปศึกษาที่ส่งเสริมคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทย ควรปลูกฝัง ส่งเสริม เผยแพร่และให้การศึกษาย่างต่อเนื่องตลอดชีพ ในด้านการพัฒนาการเรียน การสอน วิชาศิลปะไทย สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ควรเปิดการเรียนการสอนเป็นสาขาวิชาเฉพาะหรือเปิดเป็นระดับคณะวิชา

ปรววรรณ ดวงรัตน์ (2541) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติของอาจารย์และนักศึกษา สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและการประเมินผลสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมของอาจารย์ และด้านความรู้ความเข้าใจทางศิลปะ ลักษณะนิสัยทางการเรียน กระบวนการทำงานศิลปะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมของนักศึกษา ประชากร ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ จำนวน 15 คน และนักศึกษา จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบสังเกต ที่สร้างขึ้นเอง ข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต วิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยการหาค่าเป็นร้อยละ และสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้าน เป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการวางแผนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติของอาจารย์ มีสภาพตามความเป็นจริงอยู่ในระดับมากและเป็นปัญหাপานกลาง ด้านการดำเนินการสอนอยู่ในระดับมากและเป็นปัญหাপานกลาง สภาพและปัญหาด้านวิธีการสอน สื่อการสอนและการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง สภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหাপานกลาง สภาพและปัญหาสภาพแวดล้อมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพและปัญหาการเรียนศิลปะภาคปฏิบัติของนักศึกษาพบว่า ในด้านความรู้ความเข้าใจทางการเรียนศิลปะ มีสภาพตามความเป็นจริงและเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านลักษณะนิสัยของการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นปัญหาน้อย สภาพด้านกระบวนการทำงานศิลปะอยู่ในระดับมาก และเป็นปัญหাপานกลาง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีสภาพตามความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อย และเป็นปัญหามาก และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมมีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ พบว่า อาจารย์จะคำนึงถึงปัญหาด้านความแตกต่างทางความรู้พื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาแผนการสอนต้องเน้นให้เกิดพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ และทางทักษะมีการใช้วิธีการสอนแบบสาธิตในเทอมต้นของชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 และใช้วิธีการสอนแบบสัมมนาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 การวัดและการประเมินผลพิจารณาจากพัฒนาการทางศิลปะในแฟ้มสะสมผลงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพยังไม่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนศิลปะ

ณัฐยา ทิพรัตน์ (2543) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หนึ่งตระกูล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในการเตรียมการสอน

การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน การเลือกใช้วิธีและเทคนิคการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการสอนซ่อมเสริม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูผู้สอนศิลปศึกษา จำนวน 84 คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้านเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น”หนังสือตะลุง” ทั้ง 6 ด้านคือการเตรียมการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีและเทคนิคการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการสอนซ่อมเสริม

2. ปราชญ์ชาวบ้านเห็นด้วยมากในการนำศิลปะพื้นบ้านทางด้านหนังสือตะลุงมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเน้นการสอนทางด้านการแสดงหนังสือตะลุงและการแกะรูปหนังสือตะลุง สถานที่ใช้ในการเรียนการสอนเน้นการสอนที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน วิธีการสอนควรเน้นการสอนแบบสาธิต การวัดและประเมินผล โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนควรสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติเองได้

3. ผลจากการสังเกตการสอนของครูและปราชญ์ชาวบ้านในโรงเรียนพบว่าใช้วิธีการสอนแบบบรรยายสลับการสอนแบบสาธิตและแบ่งกลุ่มปฏิบัติงาน โดยครูผู้สอนควรเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและนำปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน โดยตรงสถานที่ทำการสอนส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนที่อยู่ภายในอาคารเรียน สอนในเนื้อหาที่เห็นว่าสำคัญ และการสังเกตการแสดงหนังสือตะลุงจากการแสดงสดและเทปบันทึกการแสดง การแกะหนังสือตะลุงไม่ยากจนเกินไป ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้

4. ครูศิลปศึกษาและปราชญ์ชาวบ้านได้ให้ข้อเสนอแนะว่าศิลปะพื้นบ้านทางด้านหนังสือตะลุงเป็นศิลปะที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดควรมีการนำเข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนต่างๆอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาโดยให้มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและเป็นการสอนให้เห็นคุณค่าศิลปะพื้นบ้านได้รับความรู้ชื่นชมและมีความตระหนักในคุณค่าอันนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

สัมฤทธิ์ เพชรคง (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาการเรียนการสอนวิชาจิตรกรรมสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” ในด้าน ครูผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา วิธีสอน การ วัดประเมินผล และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนจิตรกรรมจำนวน 9 คน และนักศึกษาที่เรียนวิชาจิตรกรรมจำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบประเมินค่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสังเกตซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

และสังเกตวิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยคำนวณเป็นร้อยละและสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้านและบรรยายเป็นความเรียง ในส่วนของข้อมูลเบื้องต้นของผู้สอนและผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าส่วนมากชอบใช้สีน้ำมันเขียนภาพสร้างสรรค์และแสดงออกในรูปกึ่งนามธรรม สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านผู้สอน วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา วิธีสอน การวัดและประเมินผลและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีเพียงด้านผู้เรียนที่ผู้สอนให้ความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลางและผู้เรียนเองอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการสัมภาษณ์พบว่าผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียน ผู้เรียนส่วนมากมีความสามารถในด้านทักษะจิตรกรรม วัตถุประสงค์การเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เน้นให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนมากใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบสาธิต การวัดและประเมินผลส่วนมากวัดจากการพัฒนาของผลงาน สิ่งแวดล้อมทางการเรียนพบว่ามีห้องจัดนิทรรศการที่มีคุณภาพและเป็นสัดส่วน จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนส่วนมากคิดว่าผู้สอนเป็นคนอารมณ์ดี ผู้เรียนส่วนมากมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาให้ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบสาธิตเป็นส่วนมาก วัดและประเมินผลจากงานจิตรกรรมของผู้เรียนและในห้องเรียนส่วนใหญ่มีแสงสว่างเพียงพอผลการสังเกตพบว่าผู้สอนโดยส่วนมากมีความเป็นกันเองกับผู้เรียนมีความสามารถทางทฤษฎีและปฏิบัติทางจิตรกรรมสูง เนื้อหาวิชาที่ใช้ส่วนใหญ่ไม่ทันสมัย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงอารมณ์ทางความคิดสร้างสรรค์ นอกจากผลงานชิ้นสุดท้ายของภาคการศึกษา มีการวัดประเมินผลจากการอภิปราย มีการเรียนการสอนนอกสถานที่ ห้องเรียนมีความคับแคบอากาศถ่ายเทไม่สะดวก

งานวิจัยในต่างประเทศ

Widdifield, Stacie Gramham (1986) ทำวิจัยเรื่อง “National art and identity in Mexico, 1869-1881: Images of Indians and Heroes” การศึกษาเกี่ยวกับศิลปะประจำชาติและหลักฐานต่างๆที่แมกซิโกในช่วงศตวรรษที่ 19 มีคำถามพื้นฐานอยู่ 2 ข้อคือ อะไรคือเนื้อหาของศิลปะประจำชาติและทำอย่างไรในการตีความในเชิงบริบทของการให้คำนิยามอัตลักษณ์ของชาติฉายให้เห็นมุมมองไปที่ภาพวาดของคนชาวอินเดียนยุคก่อนละตินอเมริกาและอยู่ในยุคเดียวกับพวกวีรบุรุษแมกซิกันในเรื่องของการจัดนิทรรศการที่สถาบันของ San Carlos ในแมกซิโกปี 1969-1881 จากการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองบวการร่วมสมัยและการปฏิบัติเชิงวิชาการ การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของพวกอินเดียนและของวีรบุรุษและภาพลักษณ์ต่างๆจากบทบันทึกเหตุการณ์ประจำชาติที่มีการพัฒนาซึ่งอยู่ในบริบทของ เผ่าพันธุ์ดั้งเดิม (mestizaje) ซึมซับและหล่อหลอมที่ปรากฏของศิลปะชั้นกลางและท้องถิ่น

Rogers, Edward Turner (1987) ทำวิจัยเรื่อง “A comparison of the course requirements in art teacher certification programs in the colleges and universities of Alabama” ความพร้อมของแผนการศึกษาของผู้สอนศิลปะในสถาบันการศึกษาชั้นสูงในรัฐ Alabama ที่เคยได้รับการทดสอบมาแล้ว จุดประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อเปรียบเทียบความต้องการภายในแต่ละ โปรแกรมกับมาตรฐานของ

องค์การการศึกษาศิลปะประจำชาติเพื่อโปรแกรมความพร้อมของครูสอนศิลปะ(1979) อย่างไรก็ตาม(a) ข้อพิพาทฐานภาพปัจจุบันของโปรแกรมความพร้อมของครูสอนศิลปะใน Alabama (b) ข้อเท็จจริงของพื้นที่ที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าโปรแกรมความพร้อมของครูสอนศิลปะเป็นสิ่งที่จำเป็นและ (c) ขอบเขตของความคิดเห็นในสิ่งที่รับรองการศึกษาของโปรแกรมศิลปะในสถาบันแห่งนี้แบบสอบถามที่ได้จากมาตรฐานของ NAEA สำหรับโปรแกรมความพร้อมของครูสอนศิลปะ(1979) ได้พัฒนาและให้การรับรองผู้แทนของแต่ละ 14 สถาบันของการศึกษาระดับสูงกับโปรแกรมความพร้อมของครูสอนศิลปะที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงการศึกษาในรัฐ Alabama ครั้งหนึ่งผู้แทนเหล่านี้เคยให้สัมภาษณ์ถึงการสำรวจ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในความเป็นสื่อที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ข่าวสารนี้ได้รับการยินยอมในการบันทึกและแยกแยะที่จะแสดงว่า(a)เป็นสิ่งที่เหมือนกับโปรแกรมมาตรฐานขององค์การการศึกษาศิลปะประจำชาติและ(b)ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเหล่านั้น จากการวิเคราะห์สิ่งเหล่านี้การรวบรวมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโปรแกรมการรับรองการศึกษาทางด้านศิลปะในฐานะที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโดยNAEA การเขียนและคำแนะนำต่างๆทำให้โปรแกรมนี้พัฒนาขึ้น มีเพียง 2 โปรแกรมเท่านั้นที่พบว่าไม่เข้าร่วมและรับคำแนะนำจาก NAEA ความต้องการของมูลนิธิแสดงงานศิลปะ ทั่วประเทศศาสตร์ศิลป์และความก้าวหน้าของงานที่พบในแต่ละยุคต่ำกว่าคำแนะนำขั้นต่ำ 4 โปรแกรมบรรจุอยู่ในสถาบันการศึกษาศิลปะแบบเต็มเวลา 3 โปรแกรมไม่ใช่หลักสูตรทฤษฎีการศึกษาศิลปะและ 5 โปรแกรมไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมองค์การการศึกษาศิลปะภาควิชาชีพ 3 โปรแกรมดังกล่าวก็ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ มันควรที่จะรวบรวมความผิดพลาดของโปรแกรมเพื่อปรับปรุงความพร้อมของครูศิลปะ เพื่อปรับปรุงโปรแกรมเหล่านี้หรือควรจะยกเลิกมาตรการ จากข้อมูลในการวิจัยนี้สิ่งที่ต้องศึกษาเป็นอันดับแรกคือการนำเสนอการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพของครูเป็นการแสดงออกถึงการสนับสนุนช่วยเหลือของครูศิลปะภาคปฏิบัติ (ความคิดเห็น,ผลกระทบต่างๆ,การเสนอแนะและคำแนะนำของพวกเขาเป็นการให้ความสัมพันธ์เหตุผลเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้

Funk, Clayton Bart (1990) ทำวิจัยเรื่อง “The development of professional studio art training in American higher education, 1860-1960 (professional art training)” การแสดงความคิดเห็นนี้ก่อให้เกิดคำถามว่ามีครูศิลปะที่เคร่งครัดที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างสุนทรียศาสตร์และพิจารณา ด้านผลประโยชน์ในการฝึกหัดวิชาชีพทางศิลปะหรือไม่ ถ้าโปรแกรมศิลปะคือการสำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพเป็รที่ยอมรับว่าเป็นศิลปินแล้วดูเหมือนว่าคำถามนี้จะสัมฤทธิ์ผล การแสดงความคิดเห็นนี้ได้สำรวจถึงประวัติศาสตร์ของการพัฒนาสถาบันและบุคลากรในการฝึกหัดวิชาชีพศิลปะอเมริกัน ผู้เขียนเจาะจงให้เห็นถึงความบังเอิญและความหยابกระด้างก็ไม่ขัดแย้งต่อสังคมและข้อบังคับของนโยบายบ่อยครั้งที่จะเหมือนหุ่นของวัฒนธรรมและของห้องแสดงแผนการศิลปะที่ปรารถนาจะเป็นที่พึงพอใจเพื่อจะได้สานต่อนโยบายทางการศึกษาให้คงอยู่ต่อไป นโยบายได้คัดสรรผ่านการพิจารณา 3 ข้อ คือ ความรู้ อะไรที่สำคัญมากที่สุด ใครคือผู้กำหนดความรู้ นั้น และใครที่จะเข้าถึงการศึกษาในความรู้

เหล่านั้นได้แค่นั้นถึงจะสิ้นสุดในการกำหนดนโยบายทั้ง 3 นั้นได้พิจารณาเพิ่มเติมให้เห็นความชัดเจน ออกเป็น 4 ประการสำหรับทรรชนะในการศึกษาศิลปะที่สูงกว่า 1). การเติบโตของห้องปฏิบัติการศิลปะ ได้กลายเป็นแบบวิทยาศาสตร์เหมือนกับการเปลี่ยนระบบวิชาการของยุคโคโลเนียลสิ้นสุดยุคอุตสาหกรรมพอกันกับการปรากฏขึ้นรวมไปถึงประเพณีดั้งเดิมของ Bauhaus 2). การเติบโตของศิลปะ ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในอเมริกาความเจริญที่เป็นความพิเศษได้จากศิลปะวัตถุของชาวฮอลันดา ในโอเรกอนของวิทยาลัยศิลปะและในที่สุดก็ได้พบประวัติศาสตร์ข้อมูลศิลปะขยายงาน โดยการจัดตั้ง ปรับปรุงและออกแบบห้องปฏิบัติการแนวใหม่ 3). ความเจริญก้าวหน้าของรูปภาพในแนว mass media และกฎเกณฑ์ของศิลปะในฐานะผู้เขียนรูปและคนของสาธารณะกลายเป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษาทาง ศิลปะได้รับความร่วมมือจากพิพิธภัณฑ์, วิทยาลัย, สื่อต่างๆทางวิทยุและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผู้มี อุปการะคุณที่รกรากด้านนี้ทั้งหลาย 4). แนวความคิดจาก 3 ประการข้างต้นนี้ได้รับความร่วมมืออย่าง จริงจังหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พวกเขาทลวงเข้ามาพัฒนาการศึกษาในชุมชนซึ่งการฝึกหัดศิลปะก็ รวมอยู่ในโรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยด้วยก็ด้วยเหล่าคณะสงฆ์นี้ห้องแสดงงานศิลปะจึงเกิดขึ้น อย่างอิสระในมหาวิทยาลัยเป็นวิชาชีพและยอมรับปริญญาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิตเป็นดึกฤทธิ์ที่จะ เป็นครูศิลปะ ดังนั้นสรุปได้ว่าความลึกเห็นที่ได้มานั้นในที่สุดห้องปฏิบัติการศิลปะก็เข้าถึงระดับอ เร็จ โดยศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยให้ออกมาในรูปแบบวิชาการสมัยใหม่ถูกจำกัดรูปแบบ ของการแสดงงานอันเป็นสิ่งศิลปะพยายามจะหลีกเลี่ยง

Lee, Jooyon (1992)งานวิจัยเรื่อง “The emplication of discipline-based art education (DBAE)for studio-art instruction in Korean higher education (ART)”งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงการ ดำรงในการปฏิบัติการศึกษาแบบ DBAE และเป็นคำแนะนำในการศึกษาศิลปะวิชาศิลปะปฏิบัติ ใน การศึกษาขั้นสูงในประเทศเกาหลี การศึกษานี้กล่าวถึงวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับ DBAE ทั้งคำวิจารณ์ คำ สนับสนุนเกี่ยวกับศิลปะเกาหลี การศึกษาศิลปะ การศึกษาขั้นสูงในเกาหลี ศิลปะร่วมสมัยในเกาหลี วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้เป็นการแสดงถึง วงจรการศึกษาศิลปะในเกาหลี ถูกกำหนดโดย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะในเกาหลี ส่วนประกอบ 4 ประการของ DBAE ที่เน้นประโยชน์และความ จำเป็นในการนำไปปฏิบัติ แสดงถึงภาพถ่ายในการจัดการเรียนการสอนศิลปะปฏิบัติในเกาหลี เป็นการ วิจัยแบบสำรวจ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับลักษณะการศึกษาศิลปะปฏิบัติ องค์ประกอบ 4 ประการของ DBAE การนำเอา DBAE ไปปฏิบัติ คำแนะนำในการปฏิบัติในอนาคต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ 1) หลักสูตรการศึกษาศิลปะขั้นสูงในเกาหลีควรจะได้รับ การสนับสนุนให้ แสดงความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น 2) ควรนำ DBAE ไปใช้ในการปฏิบัติ 3) ห้องปฏิบัติการและ โปรแกรมในการฝึกหัดควรได้รับการพัฒนาในศิลปะขั้นสูง 4) การศึกษาขั้นพื้นฐาน, รายละเอียดการวิจัย ,รูปแบบการทดลอง,รูปแบบโครงการและการสนับสนุนให้ใช้ DBAE เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ศิลปะขั้นสูงในเกาหลีตามต้องการ

Walsh, Dawna Marlyn Hamm (1992) งานวิจัยเรื่อง “A Discipline-based art education model for criticism and inquiry directed to non-western art (Art criticism, Afghanistan)” จุดประสงค์ของการศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาด้านวิชาชีพ คือการพัฒนา รูปแบบการศึกษาศิลปะแบบ Discipline-based สำหรับบทวิจารณ์และแบบสอบถาม โดยตรงกล่าวถึงศิลปะแบบ Non-Western ที่เคยใช้ในระดับวิทยาลัย การศึกษารุ่นนี้พบทวนถึงวรรณคดีที่เกี่ยวกับความพอใจในงานวิจัยกับบทวิจารณ์ สอบถามเกี่ยวกับศิลปะจาก 1900 คำถามที่ใช้ในการถามผู้เรียนในห้องเรียน รวมไปถึงการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงในงานศิลปะแบบ Non-Western แต่พบว่ารูปแบบงานตรงกับแบบที่เป็นตะวันตก รูปแบบ 10 ขั้นตอนที่พัฒนาสำหรับการศึกษานี้ได้รับคำแนะนำจากผู้เรียนศิลปะที่ทำกรวิจารณ์เกี่ยวกับศิลปะแบบ Non-Western นำมาจากอัฟกานิสถาน โดยเลือกจากทัศนวิสัยที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบแสดงความคิดเห็น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันในวัฒนธรรม ศาสนา สังคม อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการปฏิบัติ การทดสอบ การวิเคราะห์ และการตัดสินใจ ความสำคัญของรูปแบบสำหรับการสนับสนุนงานศิลปะที่ไม่ใช่ศิลปะตะวันตก ผลการวิจัยสรุปว่า การศึกษานี้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำเอากฎการสอนที่ไม่ใช่แบบตะวันตกมาใช้สอนนักเรียนตะวันตกเกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวต่างชาติและอิทธิพลของศิลปะจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ถ้าการศึกษาหมายถึงการถือความหมายและควมต้องการที่จะแสดงวัฒนธรรม การศึกษา Discipline-based Art ต้องรวมศิลปะตะวันตกและไม่ใช้ตะวันตกเข้าด้วยกัน

Sanusi, Khatijah (2000) งานวิจัยเรื่อง “Visual art education in Malaysia (John Dewey)” จุดประสงค์ของการศึกษานี้ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของ John Dewey ที่มีต่อการพัฒนาขั้นพื้นฐานของการสานต่อประเพณีวัฒนธรรมและศิลปะร่วมสมัยของมาเลเซียจุดมุ่งหมายของการศึกษามาจากผลของแผนพัฒนาการศึกษาทัศนศิลป์ในระดับสูงของมาเลเซีย การเปลี่ยนแปลงของศิลปะระหว่างยุคล่าอาณานิคม ได้ถูกเปลี่ยนแปลงความนิยมจากเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไปสู่ศิลปะตะวันตกสมัยใหม่ Decolonization ได้ถูกยกระดับขึ้น มีคำถากถายในการเปลี่ยนแปลงเมื่อหันกลับไปมองรูปแบบของศิลปะวัฒนธรรมไม่มีความทันสมัยหลงเหลืออยู่ในอดีต งานทัศนศิลป์ 6 ชิ้นของผู้ร่วมบรรยายตามกฎเกณฑ์ของ Dewey เป็นงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงในมาเลเซีย ศิลปินและงานของเขาคือ Kain Songket ของ Habibah Zikri, Garden Mystery Series painting ของ Sulainan Esa, Nusantara Series-Gunungan 3 ของ Fatimah Chik, Beduk ของ Mad Anuar Ismail, Surah An-Nur ของ Harun Coombes Abdullah, Moon-kite Necklace ของ Baker Sabran งานทั้ง 6 ชิ้นนี้ได้มาจากพื้นฐานของ Dewey: การปรับเปลี่ยนระบบสัญลักษณ์ ช่วงเวลาที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง การตัดสินใจเชิงทฤษฎีและคุณค่าทางสังคม เป็นการกำหนดเกี่ยวกับการจัดเตรียมกฎเกณฑ์และการเชื่อมต่อศิลปะของชาวมาเลเซียและศิลปะร่วมสมัยของมาเลเซียการเข้าถึง โปรแกรมการพัฒนาโปรแกรมในระดับที่สูงกว่าในมาเลเซียสิ่งหนึ่งคือการสังเกตการศึกษา งานศิลปะทั้งรูปแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยควรจะถูกพิจารณาโดยการให้การรับรองผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมทัศนศิลป์ โดยให้กฎเกณฑ์ของ Dewey เข้าไปศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมานี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอน สภาพและปัญหาการเรียนการสอน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระบบการเรียนการสอน การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา คุณค่าศิลปะและวัฒนธรรมไทย ศิลปประจําชาติ รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆแต่ละงานวิจัยล้วนแล้วแต่พบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนซึ่งในทุกงานวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาเอกศิลปะไทย หลักสูตรปริญญาตรี ศิลปบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเพาะช่าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย